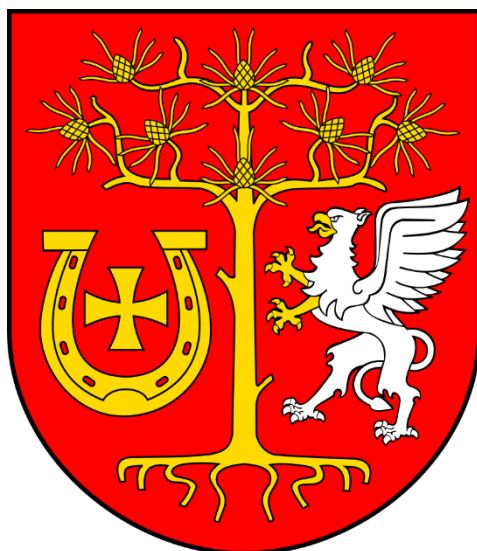

eko-precyzja

Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas za lata 2023-2024

Cmolas 2025

Wykonawca:
Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja
43-450 Ustroń ul. Sikorskiego 10
tel. +48 512 110 314; fax (33) 487 63 98
biuro@eko-precyzja.eu

Spis treści

1.	Wstęp.....	5
1.1.	Podstawa prawna.....	5
1.2.	Okres sprawozdawczy	5
1.3.	Źródła danych	5
1.4.	Zakres opracowania.....	6
2.	Charakterystyka Gminy Cmolas	6
2.1.	Położenie	6
2.2.	Komunikacja	9
2.2.1.	Sieć drogowa	9
2.2.2.	Sieć kolejowa	10
2.3.	Demografia	11
2.4.	Energetyka, sieć gazowa, sieć ciepłownicza	13
2.4.1.	Sieć energetyczna.....	13
2.4.2.	Sieć gazowa.....	14
2.5.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	15
2.6.	Klimat.....	16
2.7.	Wody powierzchniowe i podziemne	17
2.7.1.	Wody powierzchniowe	17
2.7.2.	Wody podziemne	19
2.8.	Zasoby przyrodnicze	23
2.8.1.	Formy ochrony przyrody	23
2.8.2.	Lasy	25
2.9.	Budowa i zasoby geologiczne	27
2.10.	Gleby	29
2.10.1.	Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Cmolas	29
3.	Zakres realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas za lata 2023-2024.....	31
3.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	31
3.2.	Zagrożenia hałasem.....	43
3.3.	Pola elektromagnetyczne	52
3.4.	Gospodarowanie wodami.....	55
3.5.	Gospodarka wodno-ściekowa	62
3.6.	Gleby	66
3.7.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	69
3.8.	Zasoby geologiczne	75
3.9.	Zasoby przyrodnicze	77
3.10.	Zagrożenia poważnymi awariami	83
4.	Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska	85
5.	Ocena systemu monitoringu	87
6.	Podsumowanie lat 2023-2024	90
	Spis tabel.....	93
	Spis rysunków.....	94

Wykaz skrótów

b.d.	brak danych
ARIMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ASGOK	Analiza Stanu Gospodarki Odpadami Komunalnymi
BDO	Baza Danych o Produktach i Opakowaniach oraz o Gospodarce Odpadami
CRFOP	Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody
FDS	Fundusz Dróg Samorządowych
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCWP	Jednolita Część Wód Powierzchniowych
JCWPD	Jednolita Część Wód Podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KPPSP	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSChR	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
OUG	Okręgowy Urząd Górniczy
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PCZK	Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
PEC	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
PEM	Pola elektromagnetyczne
PGK	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
POLIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020
POP	Program Ochrony Powietrza
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PSG	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PWiK	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.
PZZK	Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RFIL	Rządowy Funduszu Inwestycji Lokalnych
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RWMS	Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
ZDR	Zakłady dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
ZDR	Zakłady Dużego Ryzyka
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich
ZGKiM	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
ZZR	Zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

1. Wstęp

1.1. Podstawa prawna

Zgodnie z art. 18 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647 z późn. zm.) organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza, co 2 lata raporty z wykonania programów, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Po przedstawieniu raportów odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu albo radzie gminy, raporty są przekazywane przez organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy odpowiednio do ministra właściwego do spraw środowiska, organu wykonawczego województwa i organu wykonawczego powiatu.

Raport został opracowany na podstawie Programu Ochrony Środowiska przyjętego Uchwałą Nr LIV/393/23 Rady Gminy Cmolas z dnia 22 września 2023 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”.

Program Ochrony Środowiska ma na celu realizację polityki ochrony środowiska na terenie gminy Cmolas. Jego realizacja prowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego i efektywnego zarządzania środowiskiem. Celem Raportu jest ocena stopnia realizacji i analiza ujętych w Programie działań wraz z poniesionymi nakładami finansowymi.

1.2. Okres sprawozdawczy

Niniejszy Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas sporządzono na podstawie analizy realizacji zadań zawartych w Programie, określonych dla gminy Cmolas. Raport obejmuje okres od **1 stycznia 2023 r. – 31 grudnia 2024 r.**

1.3. Źródła danych

Dane wykorzystane podczas sporządzania niniejszego raportu pochodzą z:

- Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie,
- Urzędu Gminy Cmolas,
- Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie,
- Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Rzeszowie,
- Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle,
- Zarządu Dróg Powiatowych w Kolbuszowej,
- Zakładu Usług Komunalnych w Cmolasie,
- Nadleśnictwa Kolbuszowa,
- Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Rzeszowie,
- Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie,
- Okręgowego Urzędu Górniczego w Krośnie,
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie,
- Komendy Powiatowej PSP w Kolbuszowej,

- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie,
- Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale,
- Szkoły Podstawowej im. Zygmunta Nowakowskiego w Trzęsówce,
- Szkoły Podstawowej im. prof. Jana Czekanowskiego w Cmolasie.

1.4. Zakres opracowania

W skład niniejszego Raportu wchodzi następujące składowe:

- charakterystyka gminy Cmolas,
- zakres realizacji Programu,
- ocena realizacji Programu,
- ocena systemu monitoringu,
- podsumowanie.

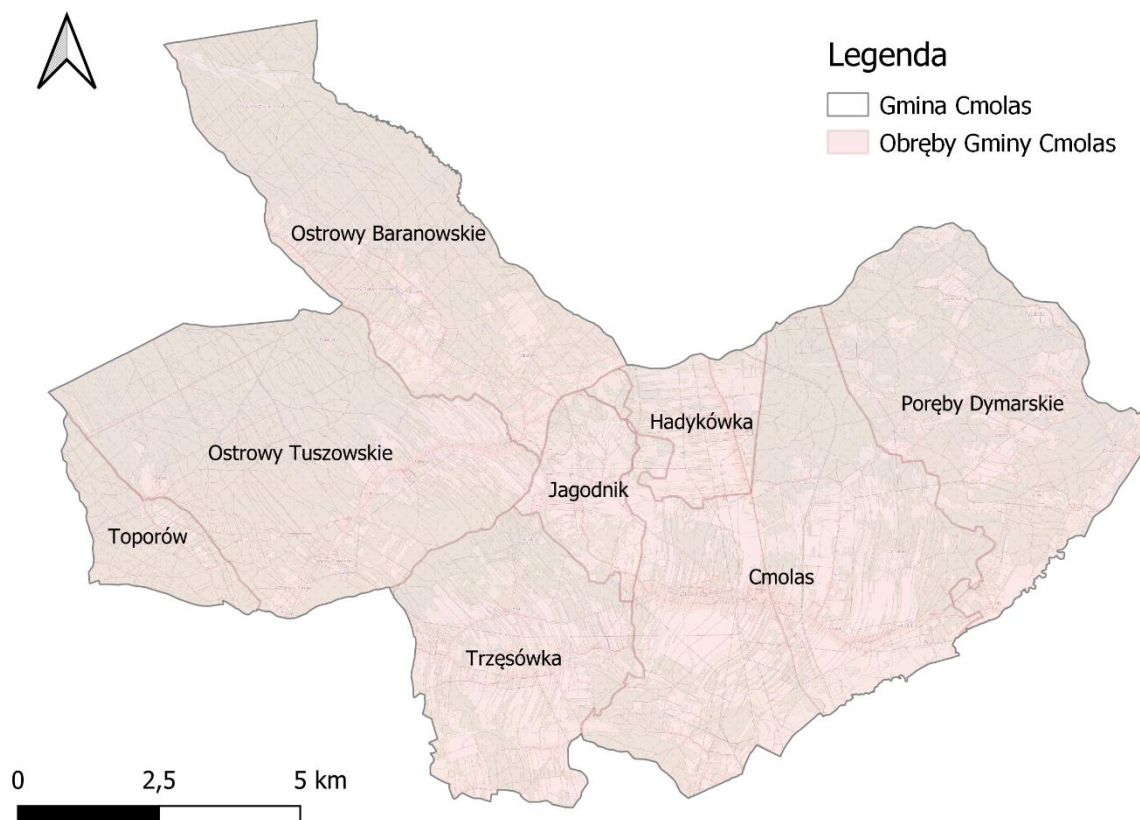
2. Charakterystyka Gminy Cmolas

2.1. Położenie

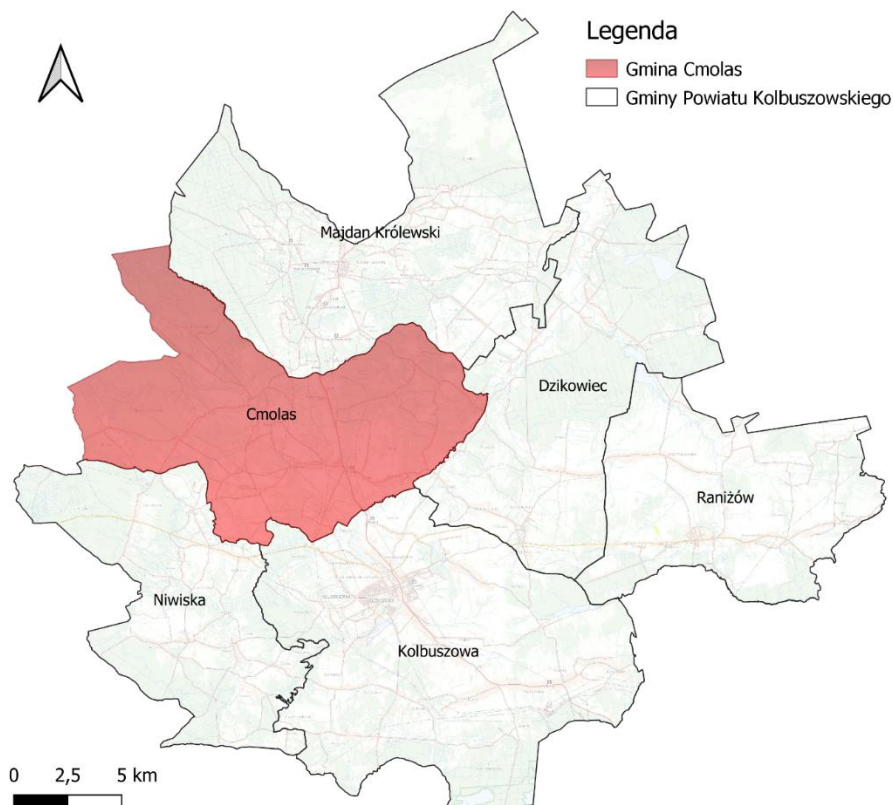
Gmina Cmolas położona jest w Kotlinie Sandomierskiej, która znajduje się obrębie północno-zachodniej części Podkarpacia, a ściślej na wzniesieniach północnej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego. W zasadzie jest to teren równinny, z słabo wyróżniającymi się wzniesieniami wspomnianego Płaskowyżu. Jest to teren porożcinany płytkimi, nieckowatymi dolinami strumieni i rzeczek, m.in.: Przyrwy, która jest dopływem Łęgu i Trześniówki. Obie bezpośrednio wpływają do Wisły. W dolinie jednego z nich — znajduje się najniższy położony punkt gminy (teren wsi Ostrowy Baranowskie) i wynosi ok. 160 m n.p.m., a najwyższy punkt gminy leży w sołectwie Ostrowy Tuszowskie (Złota Góra — 254 m n.p.m.). Pozostałe wzniesienia nie przekraczają 240 m n.p.m., a tzw. Góry Cmolaskie wznoszą się na wysokość 200 — 220 m n.p.m. W zachodniej i wschodniej części gminy zachowały się zwarte fragmenty dawnej Puszczy Sandomierskiej, która niegdyś zajmowała znaczną część powierzchni gminy.

Administracyjnie gmina położona jest w północnej części województwa podkarpackiego, jak i powiatu kolbuszowskiego. Gmina graniczy od zachodu z gminami Mielec i Tuszów Narodowy (w pow. mieleckim); miastem i gminą Baranów Sandomierski (w pow. tarnobrzeskim), od północy z gminą Majdan Królewski, od wschodu z gminą Dzikowiec, a od południa z miastem i gminą Kolbuszowa oraz gminą Niwiska.

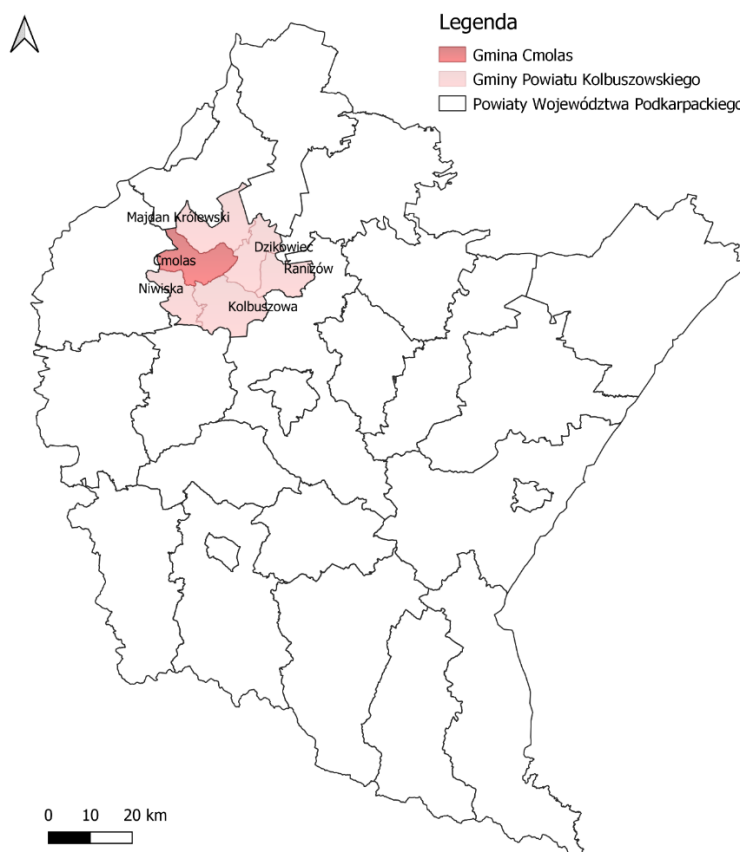
Gmina zajmuje ona obszar o pow. 134,06 km², tworzy ją osiem obrębów: Cmolas, Hadykówka, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Poręby Dymarskie, Toporów oraz Trzęsówka.

Rysunek 1. Gmina Cmolas w podziale na obręby ewidencyjne
źródło: opracowanie własne

Rysunek 2. Położenie gminy Cmolas na tle powiatu kolbuszowskiego
źródło: opracowanie własne

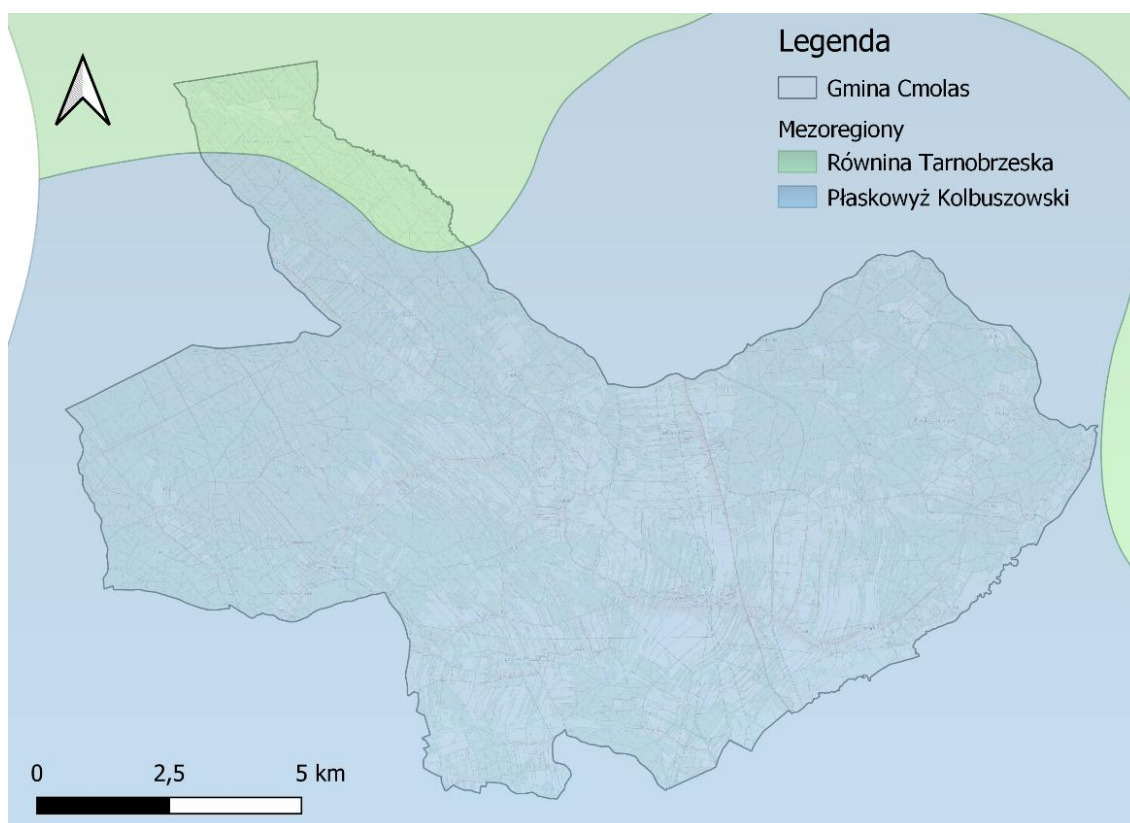

Rysunek 3. Położenie gminy Cmolas na tle powiatu kolbuszowskiego oraz województwa podkarpackiego

źródło: opracowanie własne

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji wg prof. Solona (2018 r.) gmina Cmolas umiejscowione jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Karpaty, Podkarpacie i Nizina Panońska;
 - prowincja –Karpaty Zachodnie z Podkarpacie Zachodnim i Północnym;
 - podprowincja – Podkarpacie Północne;
 - makroregion – Kotlina Sandomierska;
 - mezoregion – Równina Tarnobrzeska;
 - Płaskowyż Kolbuszowski.

Rysunek 4. Położenie gminy Cmolas na tle mezoregionów

źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych, opracowanie własne

2.2. Komunikacja

2.2.1. Sieć drogowa

Sieć komunikacyjna gminy współtworzona jest przede wszystkim przez transport drogowy. Składa się ona z:

- drogi krajowej nr 9 (Radom - Iłża - Ostrowiec Świętokrzyski - Opatów - Lipnik - Klimontów - Łoniów - Nagnajów - Kolbuszowa - Głogów Małopolski - Rzeszów (Węzeł Rzeszów Północ)) o długości 7,757 km,
- dróg powiatowych o łącznej długości zgodnie z poniższą tabelą;

Tabela 1. Zestawienie dróg powiatowych na terenie gminy Cmolas

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość drogi [km]
1.	1 140 R	Tuszów-Sarnów-Ostrowy Baranowskie	4,245
2.	1 157 R	Mielec-Toporów-Ostrowy Tuszowskie	4,98
3.	1 162 R	Mielec-Rzochów – Przylęk - Ostrowy Tuszowskie -Podtrąba	8,192
4.	1 219 R	Lipnica – Poręby Dymarskie – Majdan Królewski	6,407
5.	1 220 R	Wielskie Pole – Poręby Dymarskie – Mechowiec	4,639
6.	1 222 R	Jagodnik – Cmolas – Mechowiec – Dzikowiec	9,106
7.	1 223 R	Ostrowy Tuszowskie – Trzęsówka – Siedlanka	7,880
8.	1 224 R	Kosowy – Trzęsówka - Cmolas	6,436

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość drogi [km]
9.	1 225 R	Kosowy – Niwiska – Kamionka - Sędziszów	0,135
10.	1 226 R	Cmolas - Świerczów	3,744

źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Kolbuszowej

- dróg gminnych o całkowitej długości 104,8 km ¹.

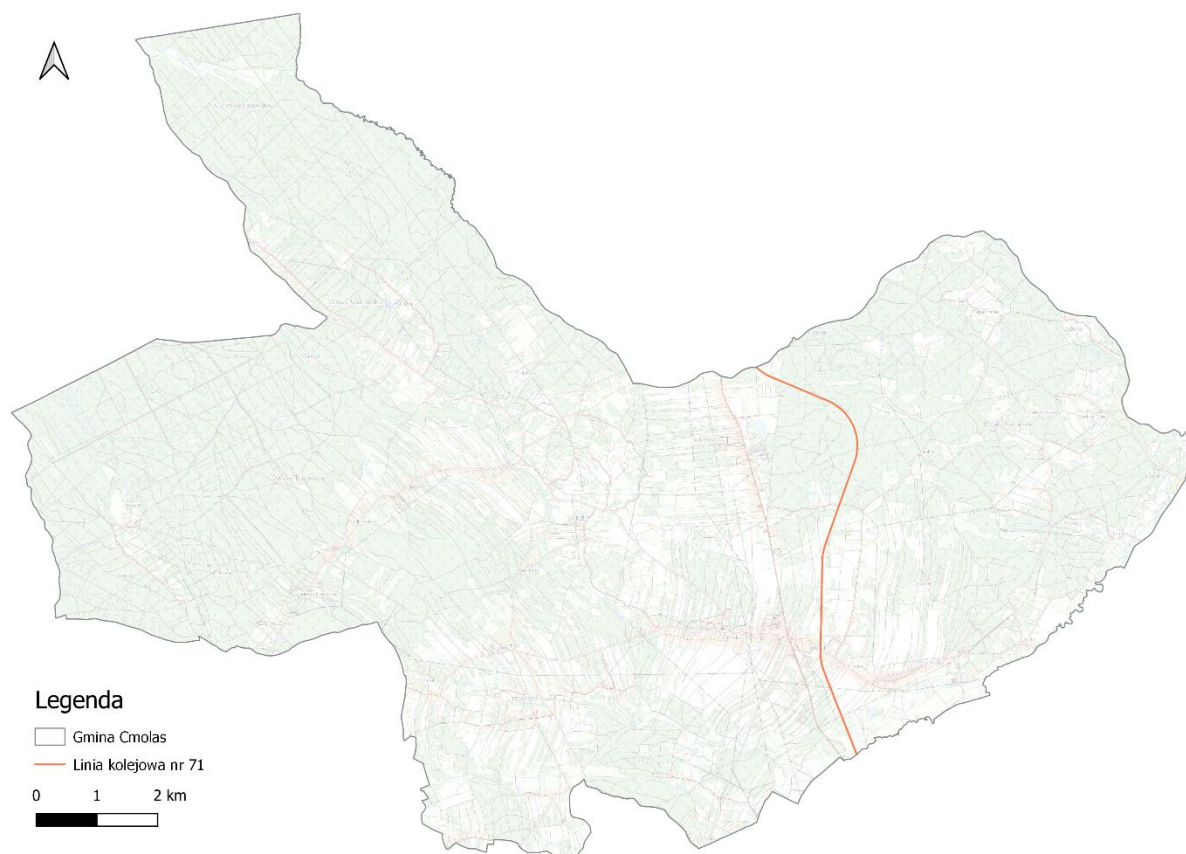
Rysunek 5. Układ głównych dróg na terenie gminy Cmolas

źródło: opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap

2.2.2. Sieć kolejowa

Przez gminę Cmolas przebiega linia kolejowa nr 71 relacji Ocice – Rzeszów Główny. Przebieg linii kolejowej przedstawiono na poniższym rysunku.

¹www.cmolas.pl/asp/gospodarka-i-infrastruktura,136,,1

Rysunek 6. Linie kolejowe na terenie gminy Cmolas
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoprzestrzennych

2.3. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 roku liczba ludności w gminie Cmolas wynosiła 7 915 osób, z czego 3 998 stanowili mężczyźni, natomiast 3 917 kobiety. Powierzchnia gminy Cmolas wynosi 134 km², co wraz z liczbą zamieszkujących go ludzi daje gęstość zaludnienia na poziomie 59,1 os./km². Szczegółowe informacje na temat demografii zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 2. Dane demograficzne

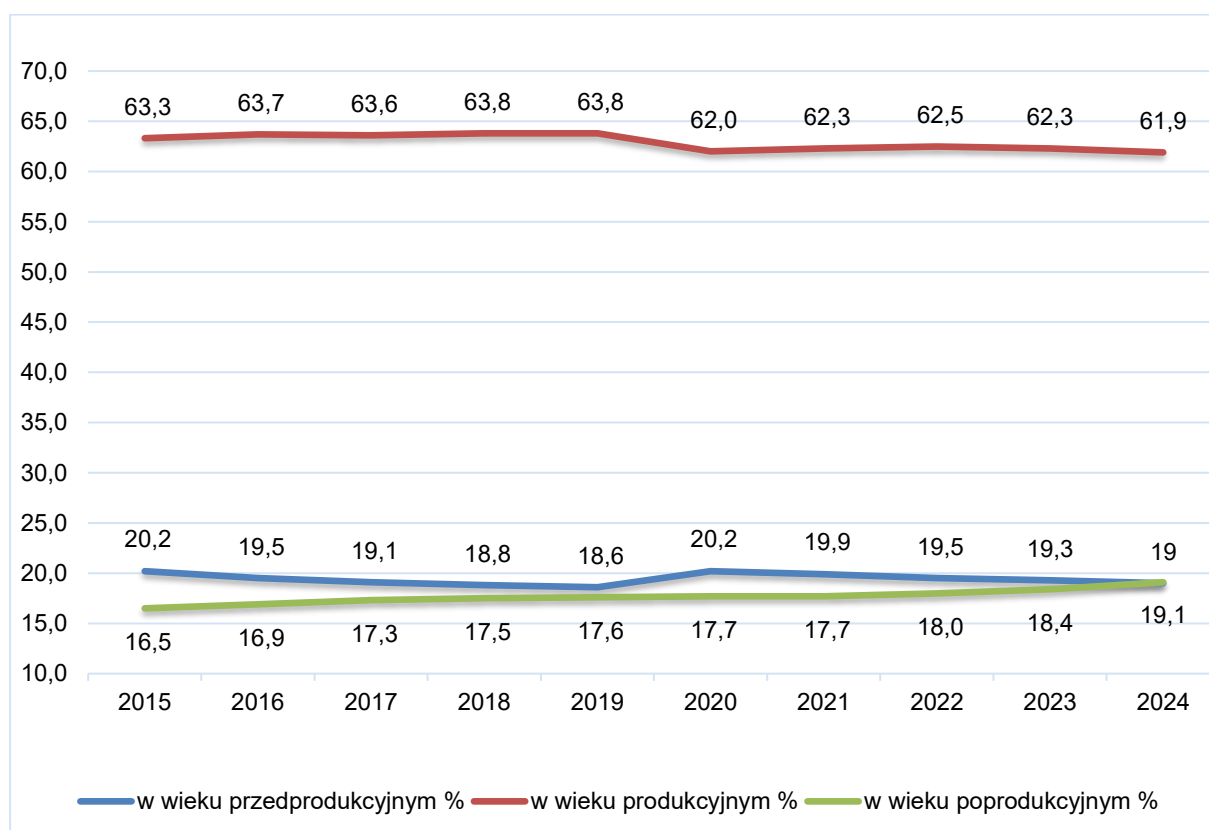
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość
Liczba ludności (ogółem)	osoba	7 915
Liczba mężczyzn	osoba	3 998
Liczba kobiet	osoba	3 917
Ludność na 1 km ²	osoba	59,1
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-10,0
Współczynnik feminizacji	osoba	98
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
W wieku przedprodukcyjnym	%	19,0
W wieku produkcyjnym	%	61,9
W wieku poprodukcyjnym	%	19,1

źródło: GUS, stan na 31.12.2024 r.

Tabela 3. Liczba ludności Gminy Cmolas w latach 2015-2024

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
2015	4 018	4 104	8 122
2016	4 008	4 114	8 122
2017	3 986	4 099	8 085
2018	3 993	4 111	8 104
2019	4 005	4 088	8 093
2020	4 017	4 073	8 090
2021	3 995	4 030	8 025
2022	3 967	4 018	7 985
2023	3 975	4 020	7 995
2024	3 917	3 998	7 915

źródło: GUS, stan na 31.12.2024 r.

Rysunek 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższych zestawień wynika, że liczba ludności w ostatnich latach systematycznie maleje, co ma związek z ujemnym przyrostem naturalnym. Zaobserwować można również wystąpienie procesu starzenia się społeczeństwa, przejawiającego się w zmniejszającej się dynamicznie populacji osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrastającej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym. Ilość osób w wieku produkcyjnym również maleje na przestrzeni lat. Utrzymanie się takiej sytuacji będzie prowadzić do coraz większego obciążenia ekonomicznego grupy w wieku produkcyjnym.

Informacje na temat wielkości bezrobocia na terenie gminy Cmolas zestawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 4. Bezrobocie na terenie gminy Cmolas

Wskaźnik	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
Ogółem	osoba	305	264	246	226	225
Mężczyźni	osoba	146	122	122	123	137
Kobiety	osoba	159	142	124	103	88
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym						
Ogółem	%	6,1	5,3	4,9	4,5	4,6
Mężczyźni	%	5,4	4,5	4,5	4,6	5,2
Kobiety	%	6,9	6,2	5,4	4,5	3,9

źródło: GUS

2.4. Energetyka, sieć gazowa, sieć ciepłownicza

2.4.1. Sieć energetyczna

Na terenie gminy Cmolas właścicielem systemu elektroenergetycznego jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów.

Przez obszar gminy przebiega linia wysokiego napięcia (110 kV) relacji Nowa Dęba–Kolbuszowa będąca na majątku i w eksploatacji PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów.

Obszar gminy Cmolas jest zasilany z następujących stacji elektroenergetycznych:

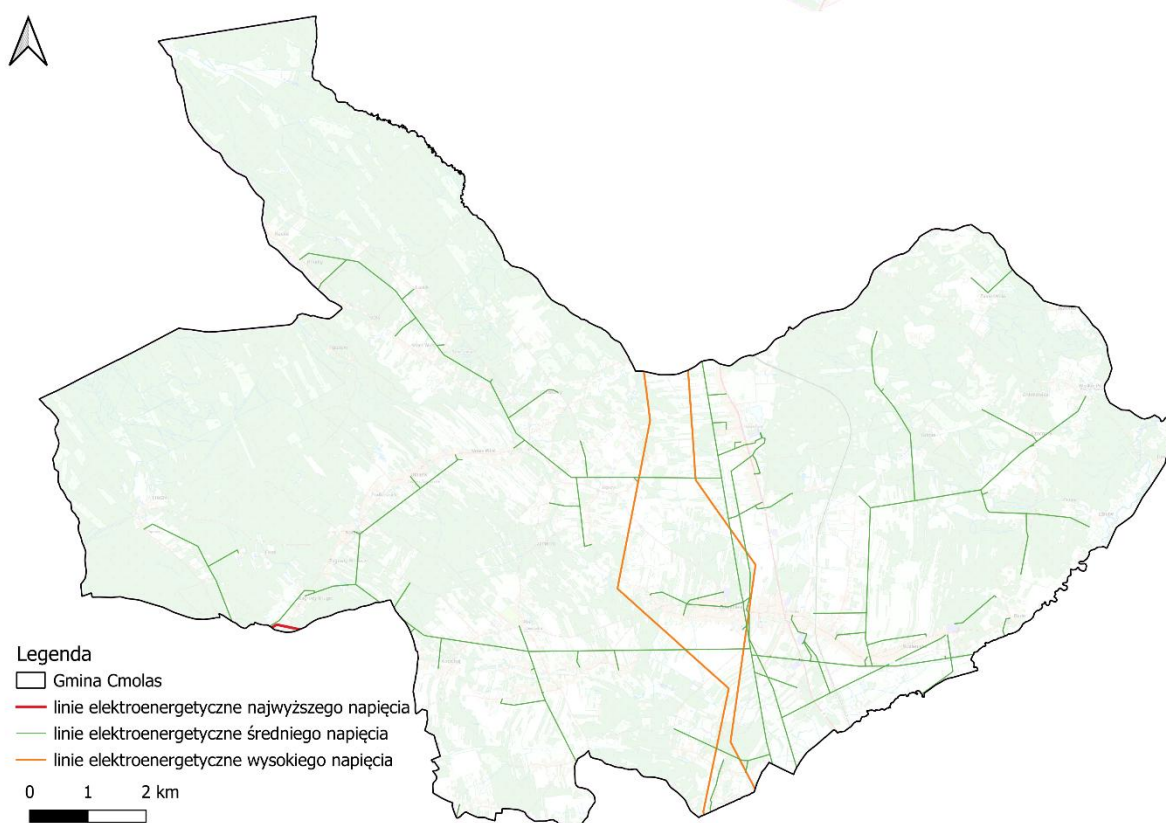
- stacja 110/15 kV (GPZ) Kolbuszowa, zlokalizowana na terenie gminy Kolbuszowa;
- stacja 110/15 kV (GPZ) Nowa Dęba, zlokalizowana na terenie gminy Nowa Dęba.

Ww. stacje posiadają rezerwy mocy.

Przez teren gminy przebiega dwutorowa linia najwyższych napięć 400 kV relacji Chmielów-Boguchwała. Właścicielem sieci są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Sieć średniego napięcia pracuje na napięciu 15 kV. Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu są zasilani za pośrednictwem stacji transf. SN/nN.

Linie elektroenergetyczne jw. Posiadają rezerwy mocy umożliwiające zasilanie istniejących i przyszłych odbiorców na terenie gminy Cmolas.

Rysunek 8. Linie elektroenergetyczne przebiegające przez gminę Cmolas

źródło: opracowanie własne

2.4.2. Sieć gazowa

Dystrybucją gazu ziemnego na terenie gminy Cmolas zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle. Podstawowe dane zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 5. System gazowniczy na terenie gminy Cmolas

Wskaźnik	Jednostka	2022	2023	2024
Długość czynnej sieci ogółem	m	108 647	109 114	110 934
Długość przyłączy	m	39 654	39 986	40 489
Długość sieci rozdzielczej wraz z przyłączami	m	148 301	149 100	151 423
Przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	szt.	1 530	1 548	1 592
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	szt.	1 480	1 499	1 545
Odbiorcy gazu	szt.	1 319	1 343	1 366
Zużycie gazu	tys. m ³	900	956	923

źródło: Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Krośnie

2.5. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

W 2024 r. całkowita długość sieci wodociągowej na terenie gminy Cmolas wynosiła 151,9 km, a ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 2 179 sztuk. Dostęp do sieci wodociągowej ma ok. 94% mieszkańców. Pozostali mieszkańcy zaopatrywani są w wodę z prywatnych studni. W poniższej tabeli dokonano charakterystyki sieci wodociągowej na terenie gminy Cmolas.

Tabela 6. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Cmolas w latach 2022 - 2024

Wskaźnik	Jednostka	2022	2023	2024
Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej	km	146,0	149,4	151,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 127	2 139	2 179
Awarie sieci wodociągowej	szt.	43	38	47
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	94,0	94,0	b.d.
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	184,5	178,0	188,9
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	23,0	22,3	23,7

źródło: GUS, stan na 31.12.2024

W 2024 r. łączna długość sieci kanalizacji na terenie gminy Cmolas wynosiła 123,4 km. Do sieci kanalizacji sanitarnej podłączonych było 1 480 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Możliwość odprowadzania ścieków zbiorczym systemem ma ok. 65,4 % mieszkańców gminy Cmolas. W poniższej tabeli dokonano charakterystyki sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Cmolas.

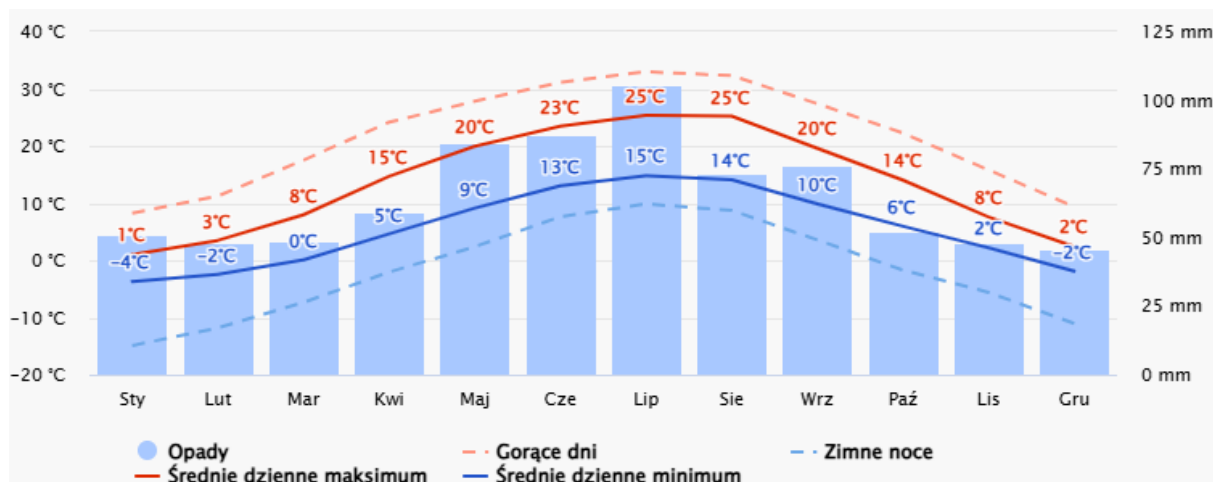
Tabela 7. Charakterystyka systemu kanalizacyjnego na terenie gminy Cmolas

Wskaźnik	Jednostka	Wartość		
		2022	2023	2024
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	122,3	122,3	123,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 410	1 460	1 480
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	46	33	57
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	133,0	129,0	134,0
Ścieki oczyszczane odprowadzone	dam ³	152,0	149,0	156,0
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	65,0	65,4	b.d.
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	5 194	5 225	b.d.

źródło: GUS, stan na 31.12.2024

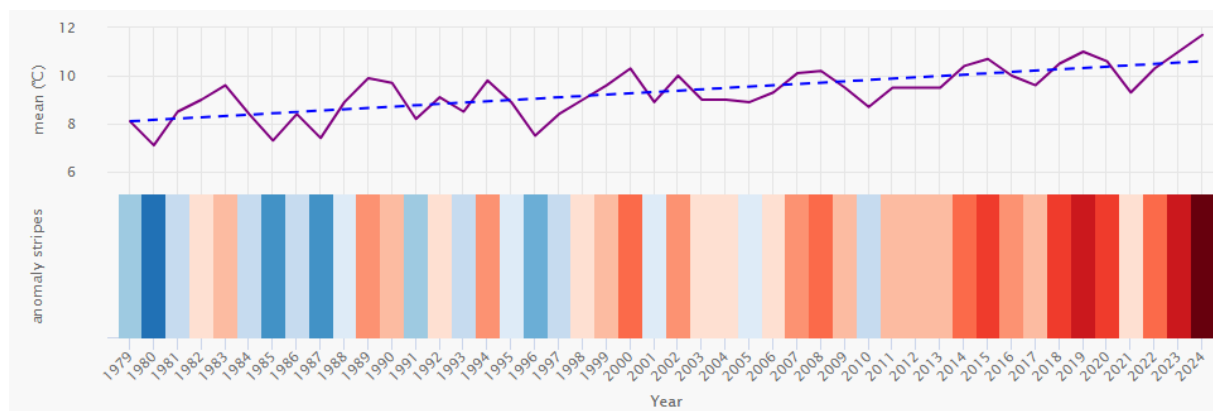
2.6. Klimat

Gmina Cmolas, zgodnie z regionalizacją rolniczo-klimatyczną wg W. Okołowicza i D. Martyn, znajduje się w obrębie zaliczanym do karpackiej dzielnicy rolniczo-klimatycznej. Obszar cechuje się przewagą wpływów oceanicznych w części zachodniej, kontynentalnych zaś w części środkowej i wschodniej. Podobnie jak w regionie sudeckim, wraz z wysokością spada temperatura, skraca się lato i wydłuża zima.

Rysunek 9. Średnie temperatury i opady występujące na terenie gminy Cmolas

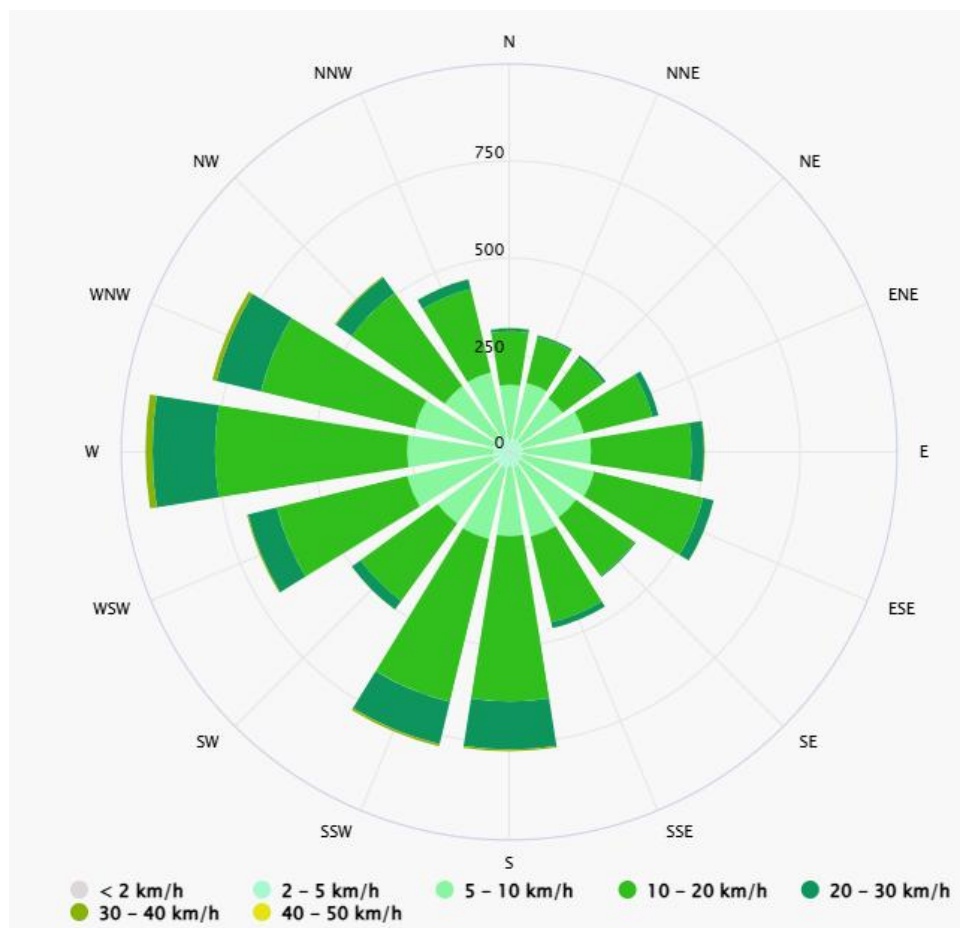
źródło: www.meteoblue.com

Rysunek 10. Średnia temperatura powietrza mierzona w latach 1979-2021 na terenie gminy Cmolas

źródło: www.meteoblue.com

Powyższy wykres przedstawia szacunkową wartość średniej rocznej temperatury dla gminy Cmolas. Przerywana niebieska linia to liniowy trend zmian klimatycznych. Linia trendu biegnie w górę od lewej do prawej, co oznacza, że trend temperatury jest dodatni i w Gminie Cmolas robi się cieplej z powodu zmian klimatu.

Rysunek 11. Róża wiatrów Gminy Cmolas

źródło: www.meteoblue.com

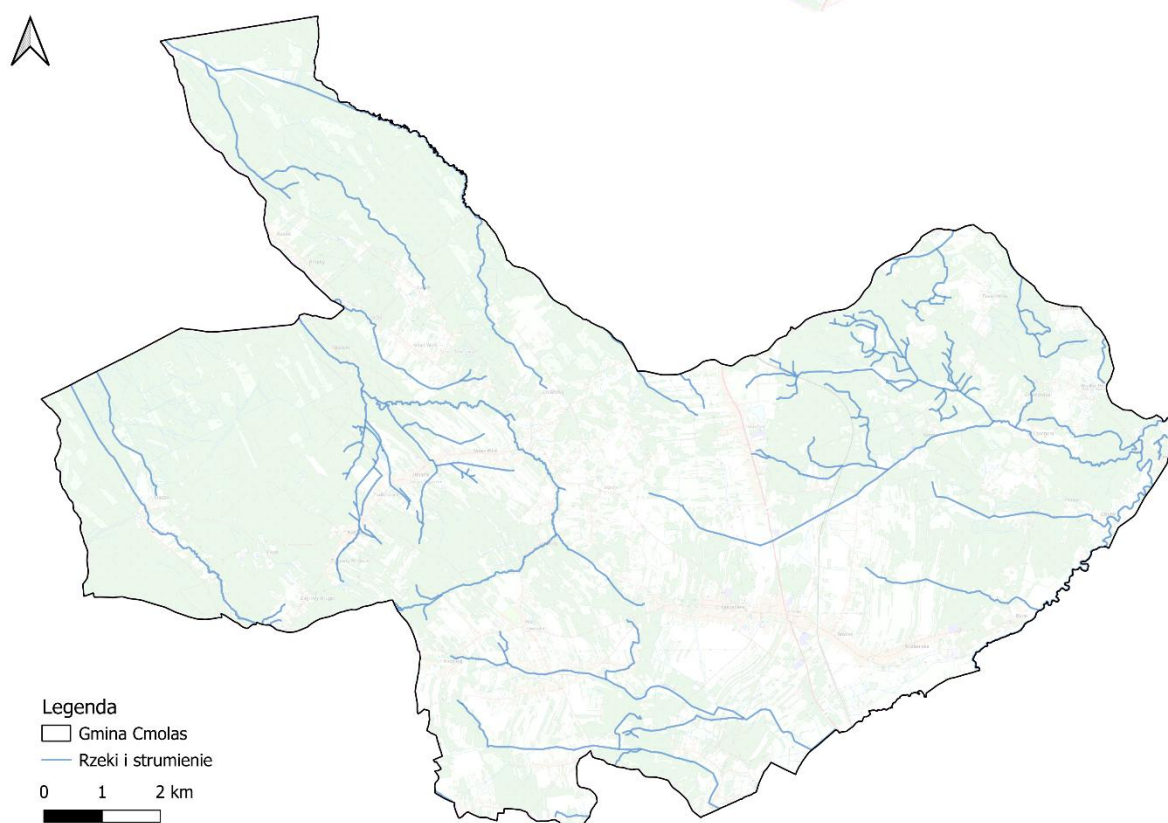
2.7. Wody powierzchniowe i podziemne

2.7.1. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Cmolas położony jest na obszarze Dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej Wisły.

Sieć hydrograficzną Gminy Cmolas tworzą:

- Złotka – prawobrzeżny dopływ Sanu. Całkowita długość rzeki wynosi ok. 33,07 km;
- Smarkatka – struga ta stanowi prawobrzeżny dopływ Trześniówki o długości 17 km. Przepływa przez Puszcę Sandomierską. Dno strugi jest piaszczyste, a miejscami gliniaste. Jej wody należą do wysokiej klasy czystości;
- Przyrwa – rzeka ta stanowi lewostronny dopływ Łęgu, o całkowitej długości ok. 34,47 km;
- Konotopa – struga, jest lewym dopływem Przyrwy o długości 19,02 km.

Rysunek 12. Lokalizacja rzek i wód na terenie gminy Cmolas

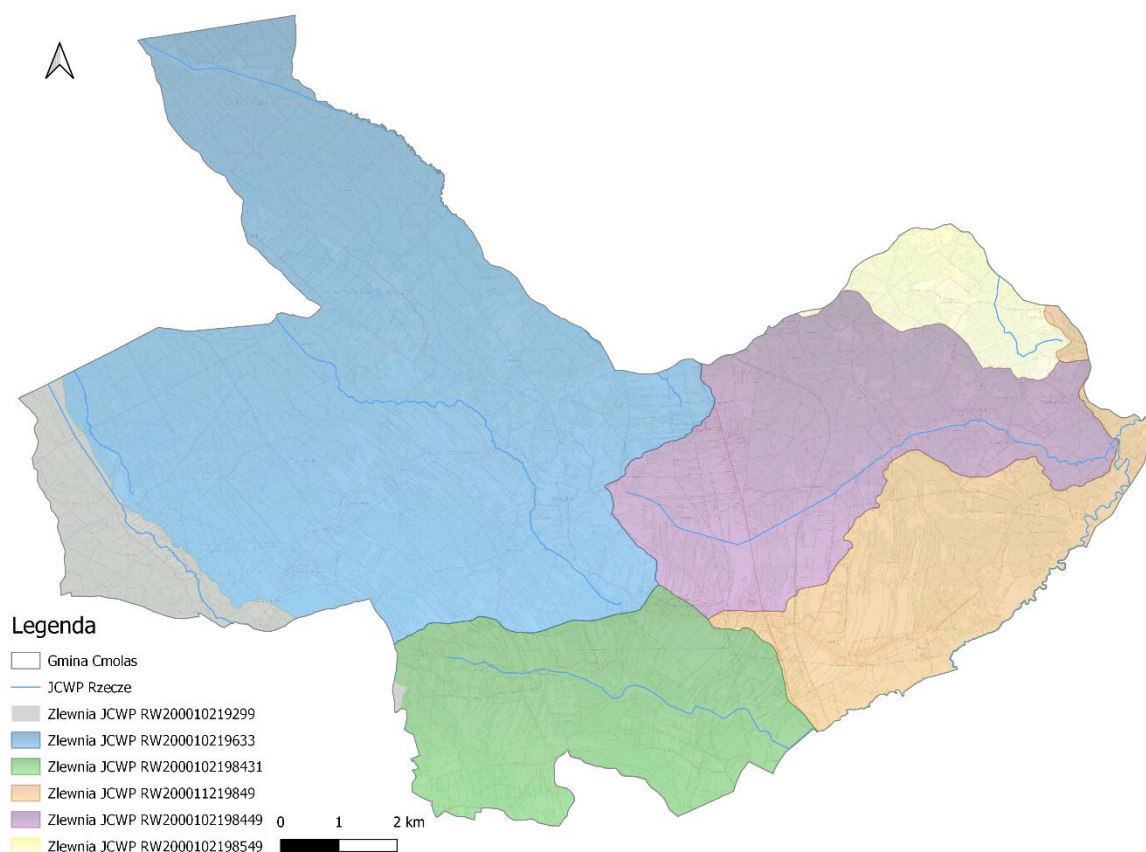
źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez PGW WP

Obszar gminy Cmolas leży w zlewniach 6 rzecznych jednolitych części wód powierzchniowych, które zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 8. Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze gminy Cmolas

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP
1.	RW2000102198431	Przyrwa do Dąbrówki
2.	RW2000102198449	Konotopa
3.	RW200011219849	Przyrwa od Dąbrówki do ujścia
4.	RW200010219299	Babulówka
5.	RW200010219633	Trześniówka do Karolówki
6.	RW2000102198549	Murynia

źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie [<http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>, stan na: 21.08.2025 r.]

Rysunek 13. Gmina Cmolas na tle Jednolitych Części Wód Powierzchniowych oraz zlewni JCWP

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez PGW WP

2.7.2. Wody podziemne

Zgodnie z regionalnym podziałem zwykłym wód podziemnych Polski obszar objęty arkuszem Cmolas należy do makroregionu południowego, zaliczonego do regionu przedkarpackiego. W obszarze objętym arkuszem jedynym poziomem użytkowym jest poziom czwartorzędowy, związany z piaszczysto-żwirowymi osadami czwartorzędowymi, glacialnymi, rzecznyymi i eolicznymi. Osady te podścielone są w przeważającej części nieprzepuszczalnymi utworami mioceńskimi. Jedynie w stropowych warstwach krakowieckich mogą występować soczewki piasków i piaskowców, utrzymujące niewielkie ilości wód zawieszonych. Poziom czwartorzędowy zasilany jest na drodze infiltracji opadów atmosferycznych. Poziom ten pozostaje w hydraulicznej łączności z wodami rzeki Wisłoki. Na większości obszaru zwierciadło wody ma charakter swobodny i występuje płytko, na ogół na głębokości mniejszej niż 5 m. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi od poniżej 5 m do ponad 42 m. Wydajność otworów studziennych jest zróżnicowana od 5 m³/h do ponad 140m³/h, zależy od miąższości piaszczysto-żwirowej warstwy wodonośnej.²

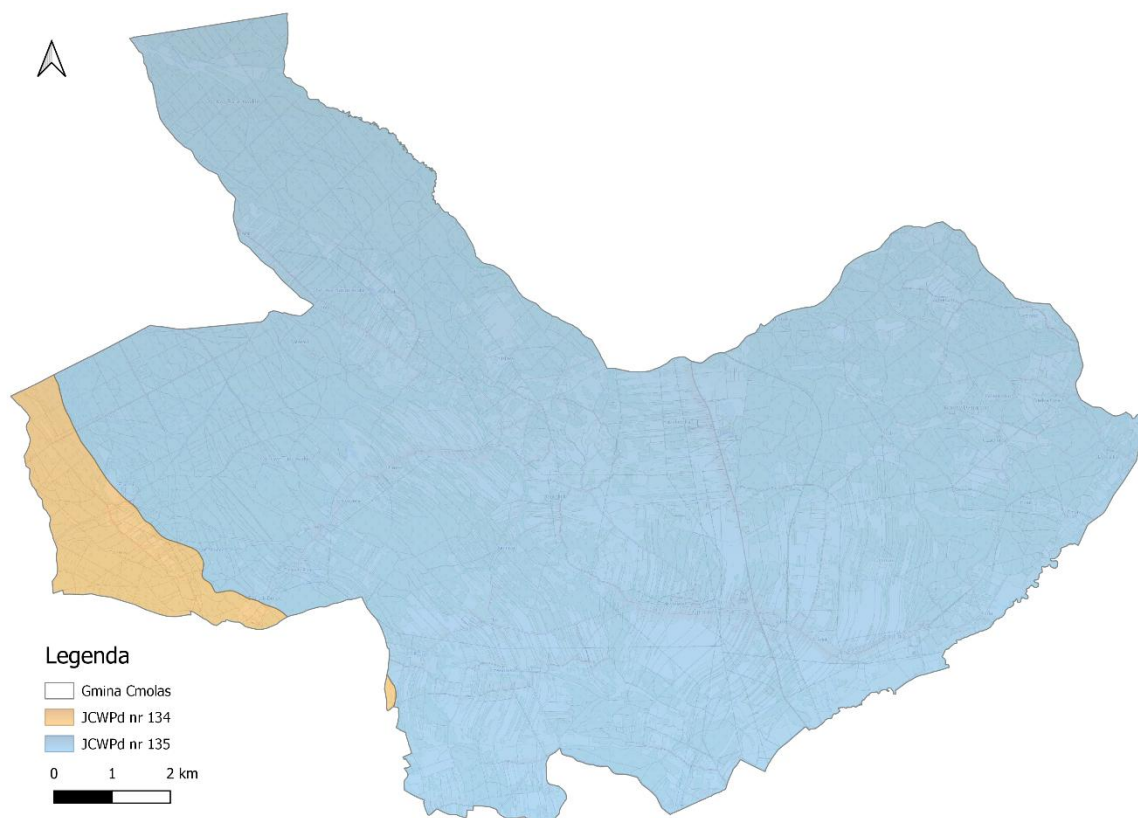
Gmina Cmolas położona jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) nr 134 oraz nr 135.

² Objasnienia do mapy geosrodowiskowej Polski 1:50 000 Arkusz Cmolas

Tabela 9. Charakterystyka JCWPd

Nr JCWPd	134	135
Powierzchnia [km²]	1 771,57	1 604,04
Dorzecze	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	Górnej-Wschodniej Wisły, Górnej-Zachodniej Wisły	Górnej-Wschodniej Wisły, Górnej-Zachodniej Wisły
Obszar bilansowy	Dunajec, Wisła od Dunajca do Wisłoki, Wisłoka, Wisła od Wisłoki do Sanu (K), Wisła od Wisłoki do Sanu (R), San	Wisłoka, Wisła od Wisłoki do Sanu (K), Wisła od Wisłoki do Sanu (R), San
Pobór rejestrowany z ujęć wód podziemnych – stan na rok 2018 [tys. m³/rok]	7 334,35	11 418,58
Pobór odwodnieniowy – stan na rok 2018 [tys. m³/rok]	n.d.	n.d.
Razem [tys. m³/rok] – stan na rok 2018	7 334,35	11 418,58
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania [tys. m³/rok] – stan na rok 2018	59 292,06	60 487,80
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną i przemysłem (w tym obszary po eksploatacji złóż siarki)
JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	TAK - JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	TAK - JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

źródło: www.karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne

Rysunek 14. Gmina Cmolas na tle zlewni JCWPd

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez PGW WP

2.7.3. Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki, wymagających wody wysokiej jakości.

Gmina Cmolas leży na obszarze dwóch GZWP tj. Dolina kopalna Kolbuszowa (426) oraz Dębica–Stalowa Wola–Rzeszów (425).

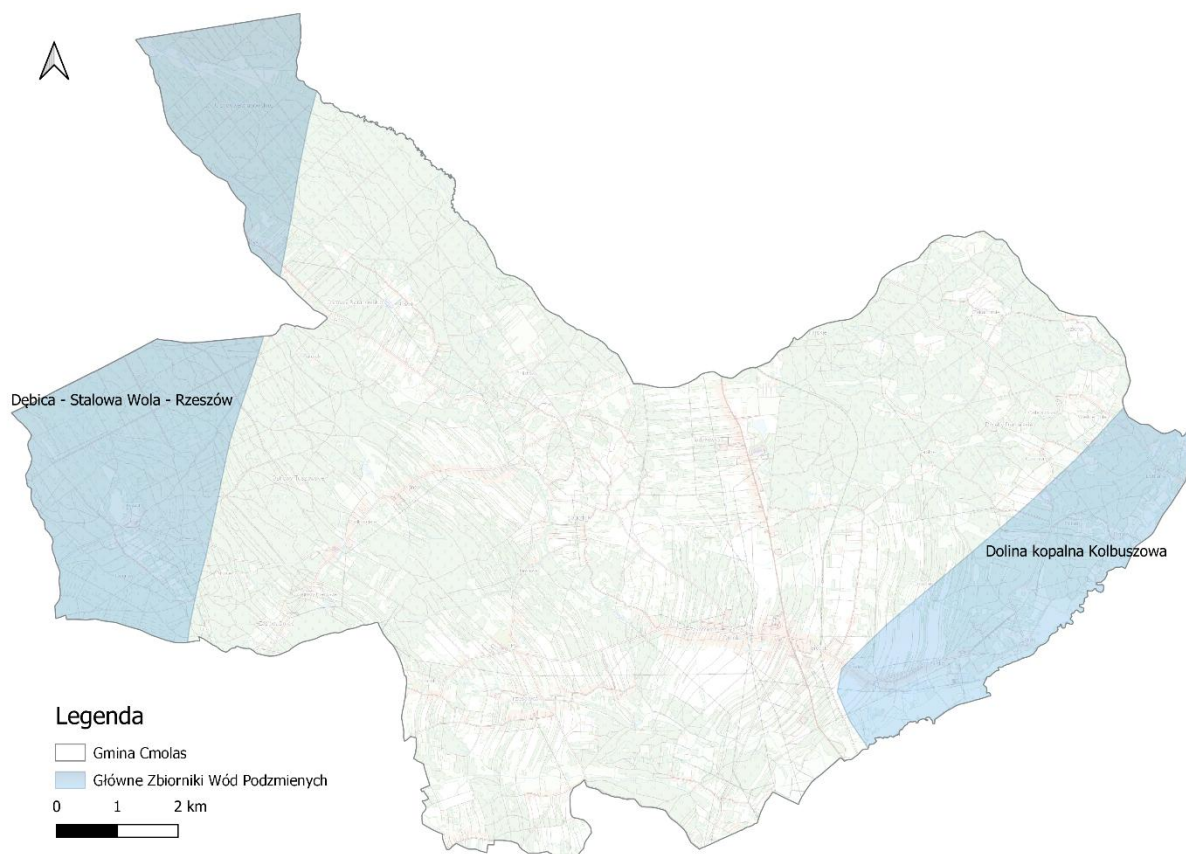
Tabela 10. Charakterystyka GZWP w obrębie gminy Cmolas

Nazwa GZWP	Dolina kopalna Kolbuszowa	Dębica–Stalowa Wola–Rzeszów
Województwo	podkarpackie	podkarpackie
Powiat	kolbuszowski, stalowowolski	dębicki, mielecki, kolbuszowski, tarnobrzeski, stalowowolski, niżański, leżajski, przeworski, łańcucki, rzeszowski, ropczycko-sędziszowski
RZGW	Kraków	Kraków
Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	135	118, 119, 120, 134, 135, 136, 153
Jednostka hydrogeologiczna wg Paczyńskiego, Sadurskiego (2007)	provincia Wisły: SZP– region górnej Wisły – subregion zapadliska przedkarpackiego	provincia Wisły: SZP – region górnej Wisły – subregion zapadliska przedkarpackiego, SKZ – region górnej Wisły – subregion Karpat zewnętrznych

Nazwa GZWP	Dolina kopalna Kolbuszowa	Dębica–Stalowa Wola–Rzeszów
Jednostka hydrogeologiczna wg Kleczkowskiego (1990a, b), zmieniona	pasmo zbiorników przedkarpaccich	pasmo zbiorników przedkarpaccich
Zlewnia powierzchniowa (II rzędu wg MphP)	Wisły do Sanu	Wisły do Sanu, Sanu, prawobrzeżna Wisły od Sanu do Wieprza
Prowincja i makroregion fizycznogeograficzne wg Kondrackiego (2002)	Karpaty i Podkarpacie (51-52): Kotlina Sandomierska (512.4)	Karpaty i Podkarpacie (51-52): Kotlina Sandomierska (512.4-5), Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6)
Typ zbiornika	porowy	porowy
Stratygrafia	czwartorzęd	czwartorzęd
Klasa jakości wody*	na przeważającym obszarze II, lokalnie III	I–III
Wodoprzewodność [m ² /d]	0,125–210,0	100-200
Moduł jednostkowy zasobów dyspozycyjnych [m ³ /d × km ²]	280,08	262,56
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m ³ /d]	16 804,8	508 000,0
Podatność zbiornika na antropopresję	na przeważającym obszarze bardzo podatny, lokalnie podatny	bardzo podatny
Ochrona	Na powierzchni zbiornika oraz wokół niego wyznaczono obszary wysokiej i najwyższej ochrony (OWO o powierzchni 10 km ² , ONO o powierzchni 30 km ²).	Wyznaczono obszary wysokiej i najwyższej ochrony (OWO o powierzchni 1317 km ² , ONO o powierzchni 2000 km ²).

* Wg rozporządzenia MŚ z dnia 23 lipca 2008 r.

źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, 2017 r.

Rysunek 15. Gmina Cmolas na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez PGW WP

2.8. Zasoby przyrodnicze

2.8.1. Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Cmolas występują następujące formy ochrony przyrody:

- obszar Natura 2000 Puszcza Sandomierska;
- obszar chronionego krajobrazu:
 - Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski;
 - Sokołowsko-Wilczowolski;
- rezerwat przyrody:
 - Jaźwiana Góra;
 - Dolina Smarkatej
- 3 użytki ekologiczne:
 - Źródlica;
 - Bagno w Trzęsówce;
 - bez nazwy;
- pomnik przyrody bez nazwy.

Tabela 11. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy Cmolas

	Jedn.	2022	2023	2024
ogółem	ha	10 197,48	10 197,48	10 197,48
rezerваты przyrody	ha	4,02	4,02	24,17

	Jedn.	2022	2023	2024
obszary chronionego krajobrazu razem	ha	10 197,90	10 197,90	10 197,90
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu	ha	8,61	8,61	28,76
użytki ekologiczne	ha	4,17	4,17	4,17

źródło: GUS

Tabela 12. Użytki ekologiczne na terenie gminy Cmolas

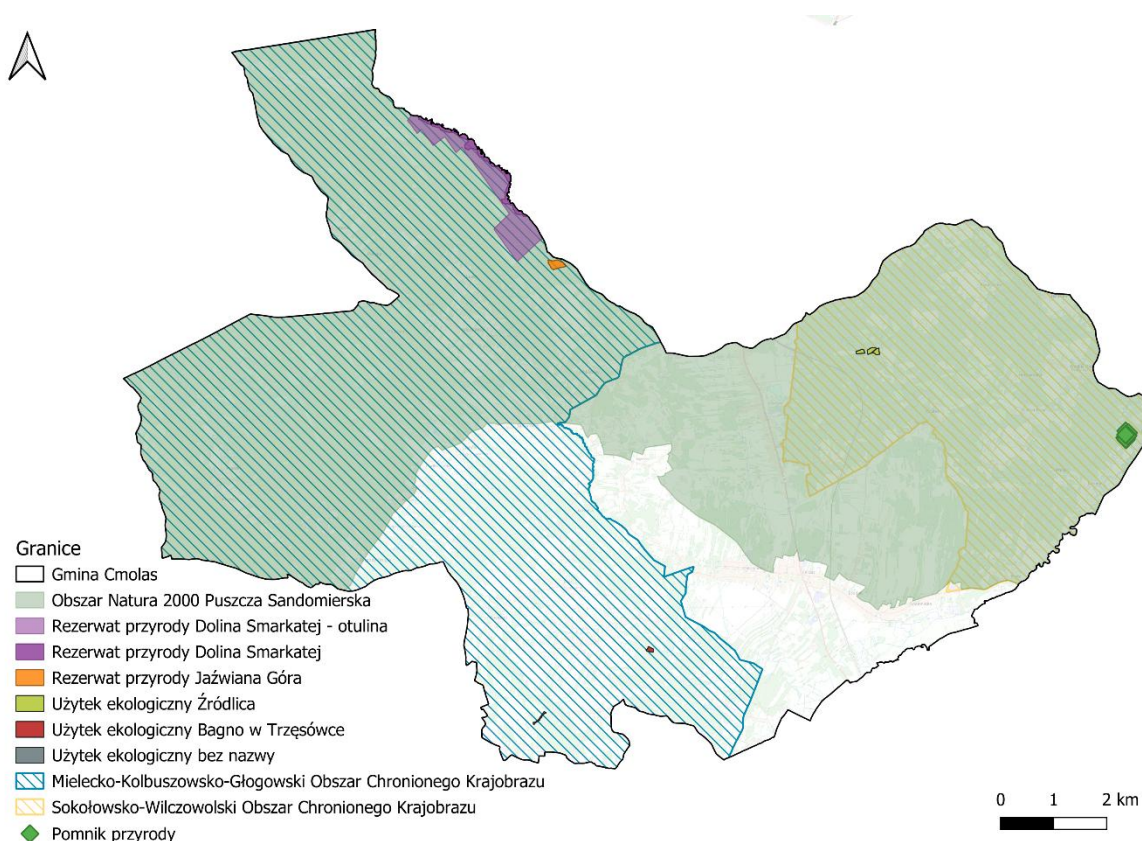
Lp.	Nazwa użytku ekologicznego	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Data ustanowienia	Powierzchnia [ha]	Rodzaj	Opis wartości przyrodniczej
1.	Bez nazwy	Rozporządzenie Nr 58/96 Wojewody Rzeszowskiego z 06.12.1996 r. w sprawie uznania niektórych obszarów województwa rzeszowskiego za użytki ekologiczne	1996-12-31	0,42	torfowisko	b.d.
2.	Źródlica		1996-12-31	3,237	pląty nieużytkowanej roślinności	Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemów łąk śródleśnych.
3.	Bagno w Trzęsówce		1996-12-31	0,9314	kępa drzew i krzewów	Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemów walorów przyrodniczych śródleśnego torfowiska.

źródło: crfop.gdos.gov.pl

Tabela 13. Charakterystyka pomnika przyrody znajdującego się na terenie gminy Cmolas

Data utworzenia	1968-06-28
Opis pomnika przyrody	Grupa 15 dębów szypułkowych korona rozłożysta, złamane gałęzie, posusz ok. 15%
Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Orzeczenie Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie Nr Rlop.410/201/68 z 30.04.1968 r.
Typ utworu/ Gatunek drzewa	Drzewa: Dęby szypułkowe - <i>Quercus robur</i>
Pierśnica [cm]	67-179
Wys. [m]	26-30
Opis lokalizacji	Drzewa znajdują się w oddz. 128, w leśnictwie poręby dymarskie, Nadleśnictwo Kolbuszowa, poddz. 57i

źródło: CRFOP

Rysunek 16. Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Cmolas

źródło: opracowanie własne

2.8.2. Lasy

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Cmolas wynosi 6 265,13 ha, co daje lesistość na poziomie 46,2 %. Strukturę gruntów leśnych na terenie gminy Cmolas przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Struktura gruntów leśnych, lasów i terenów zieleni na obszarze gminy Cmolas³

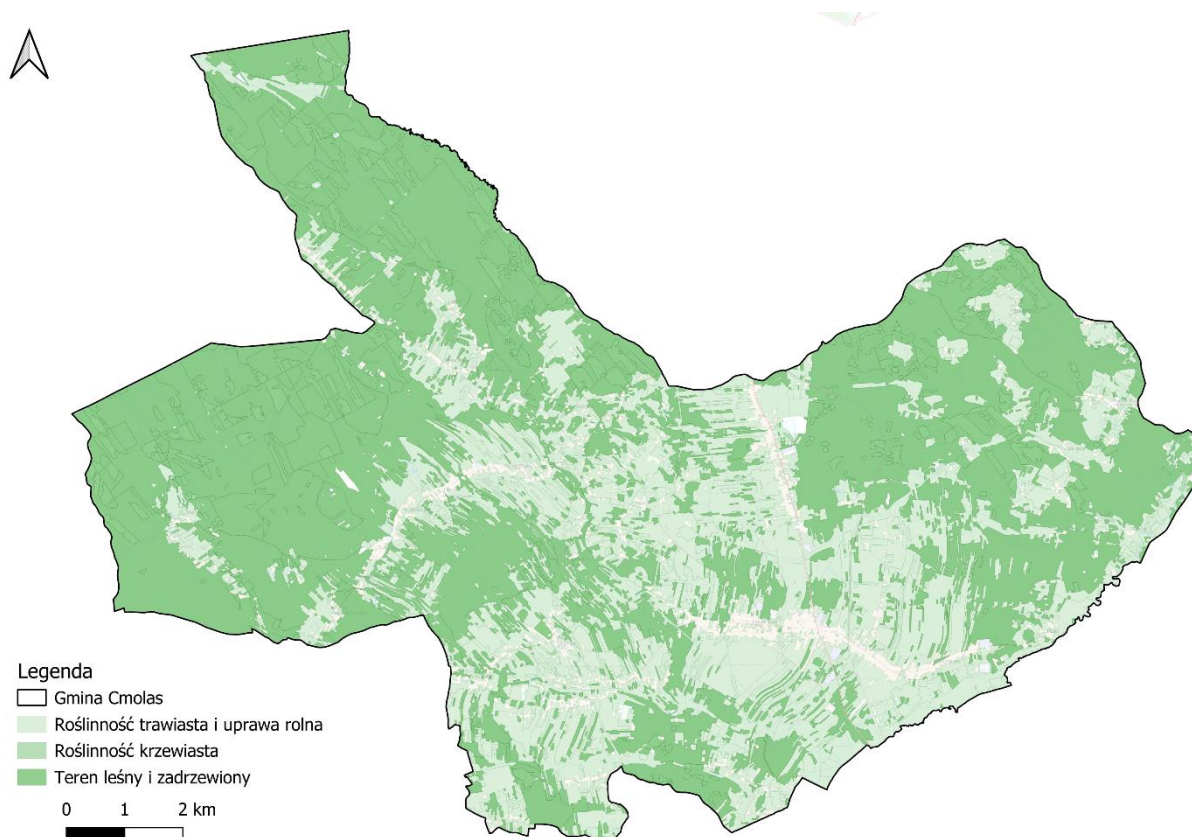
Tabela 14. Struktura gruntów leśnych, lasów i terenów zielonych na obszarze gminy Orlas				
Wskaźnik	Jednostka	Wartość		
		2022	2023	2024
Powierzchnia gruntów leśnych				
Ogółem	ha	6 259,67	6 268,83	6 265,13
Lesistość	%	46,1	46,2	46,2
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	4 298,67	4 305,83	4 308,13
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	4 266,68	4 273,03	4 275,30
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	4 255,31	4 261,23	4 263,50
Grunty leśne prywatne	ha	1 961,00	1 963,00	1 957,00

³ Dane za 2024 r. będą udostępnione przez Bank Danych Lokalnych [GUS] końcem 2025 r.

Wskaźnik	Jednostka	Wartość		
		2022	2023	2024
Powierzchnia lasów				
Lasy ogółem	ha	6 180,04	6 186,24	6 182,67
Lasy publiczne ogółem	ha	4 219,04	4 223,24	4 225,67
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	4 187,38	4 191,10	4 193,50
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	4 176,01	4 179,30	4 181,70
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	8,03	8,03	8,03
Lasy publiczne gminne	ha	31,66	32,14	32,17
Lasy prywatne ogółem	ha	1 961,00	1 963,00	1 957,00

źródło: GUS

W lasach dominuje drzewostan iglasty: sosna — ok. 75%, a pozostałe to: brzoza i olsza po ok. 6%), dąb i buk po ok. 4%, a pozostałe to: świerk, wierzba, topola, osika i lipa. W dolinach strumieni znajdują się liczne łąki, zarośla łozowe i wikliny nadrzeczne oraz krzewów i zarośli lęgowych.⁴

Rysunek 17. Lasy na terenie gminy Cmolas

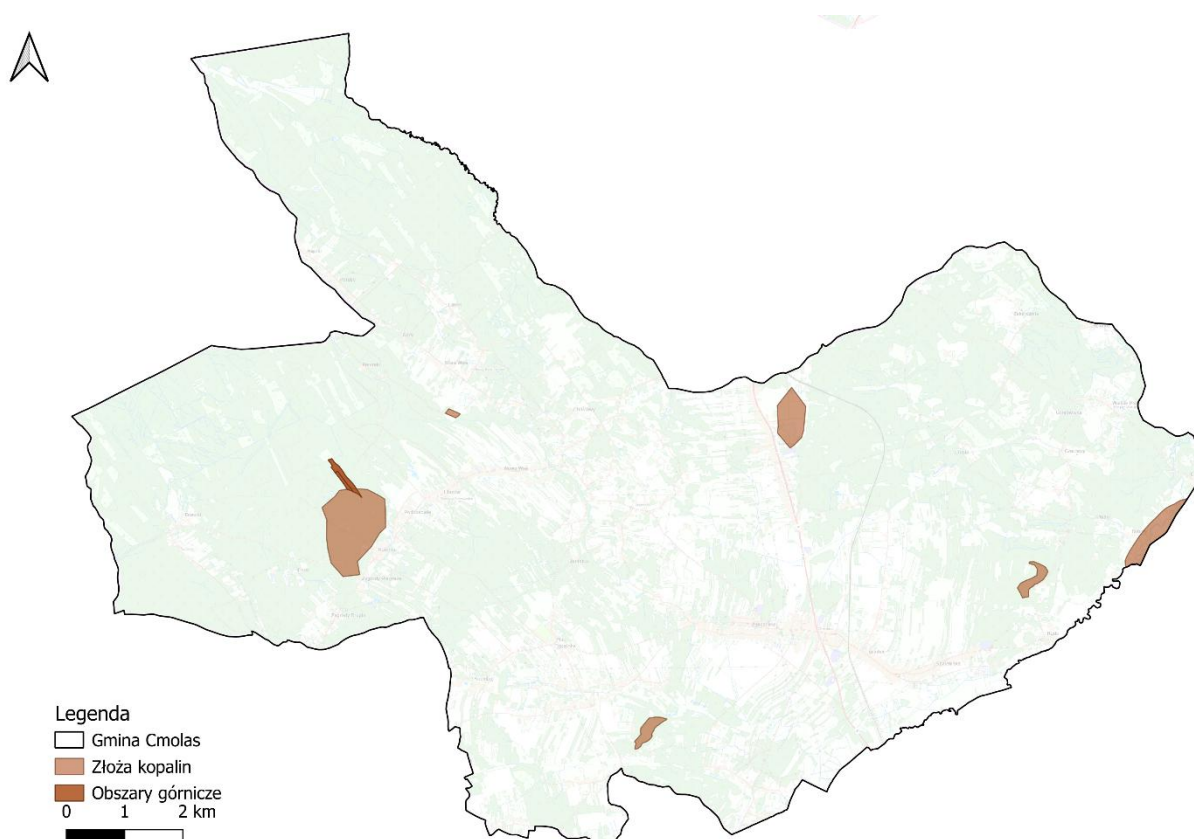
źródło: www.bdl.lasy.gov.pl/porta1/mapy/, opracowanie własne

⁴ <https://www.cmolas.pl/asp/polozenie-geograficzno---przyrodnicze,107,,1>

2.9. Budowa i zasoby geologiczne

Podłoże Gminy Cmolas w większości zbudowane jest z grubych serii mioceńskich iłów krakowieckich i mułowców z piaskami i żwirami, które tworzą nieprzepuszczalną warstwę izolującą dla wód znajdujących się w utworach czwartorzędowych. Iły krakowieckie przykryte są przez zalegające gliny zwałowe. Największą powierzchnię Gminy zajmują piaski i zwory z głazami polodowcowymi. Lokalnie występują także torfy i namuły torfiaste.⁵

Wykaz złóż surowców zlokalizowanych na terenie gminy Cmolas zestawiono w poniższej tabeli opracowanej na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego oraz na mapie.

Rysunek 18. Złoża surowców zlokalizowanych na terenie gminy Cmolas

źródło: opracowanie własne

⁵ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

Tabela 15. Wykaz złóż surowców zlokalizowanych na terenie gminy Cmolas

Kod	Nazwa złoża	Gmina	Stan zagospodarowania	Kopalina wg Nkz	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby (tys. t) w 2024 r.		Wydobycie (tys. t) w 2024 r.
						geologiczne bilansowe	przemysłowe	
IB	Hadykówka	Cmolas	eksploatacja złoża zaniechana	Złóża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych	35,50	7 147	-	-
GZ	Lipnica-Dzikowiec	Dzikowiec, Cmolas	złoże rozpoznane szczegółowo	Złóża gazu ziemnego samodzielne	1 212,21	154	-	-
KN	Ostrowy Baranowskie-Impała	Cmolas	złoże rozpoznane szczegółowo	Złóża piasków budowlanych	1,95	150	-	-
KN	Ostrowy Tuszowskie	Cmolas	złoże rozpoznane wstępnie	Złóża piasków poza piaskami szklarskimi	115,65	14 047	-	-
KN	Ostrowy Tuszowskie-1	Cmolas	złoże zagospodarowane	Złóża piasków budowlanych	5,87	1 136	753	63
KN	Ostrowy Tuszowskie-Guźda	Cmolas	złoże zagospodarowane	Złóża piasków budowlanych	1,90	197	-	12
IB	Poręby Dymarskie	Cmolas	złoże rozpoznane szczegółowo	Złóża piasków schudzających dla przemysłu ceramicznego	11,62	877	-	-
KN	Trzęsówka	Cmolas	złoże rozpoznane szczegółowo	Złóża piasków budowlanych	11,39	1 419	-	-

źródło: *Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce za 2024 r.*, Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy [stan na: 31.01.2025 r.]

2.10. Gleby

Gmina Cmolas posiada średnie warunki glebowe (głównie IV—V klasa) do rozwoju rolnictwa. Nie mniej prawie połowa powierzchni gminy Cmolas jest użytkowana rolniczo (ok. 49%). Pozostałe tereny to: lasy i zarośla (ok. 43% pow.), wody i nieużytki — ok. 6%, pozostałe to tereny zabudowane, place i drogi. Prawie 30% powierzchni zajmują gleby średniej i słabej wartości (III i IV klasa), pozostałe zaliczane są do gleb bardzo słabych lub złych (V i VI klasa). Dominują gleby bielcowe wytworzone z piasków gliniastych i glin – mało zasobne w próchnicę. Są one zazwyczaj suche lub zbyt przesuszone oraz przepuszczalne dla wody i z tego powodu ich przydatność rolnicza jest mała. Uprawia się na nich rośliny mniej wymagające: żyto, ziemniaki, owies, łubin. Duże znaczenie ma uprawa owoców miękkich — głównie truskawek. Znaczny obszar gminy zajmują piaszczyste wydmy, które są pozostałością po rabunkowym trzebieniu lasów w 2 poł. XIX i na początku XX wieku.⁶

2.10.1. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Cmolas

Użytki rolne zajmują 6 263 ha powierzchni, co stanowi 46,76% całego obszaru gminy. Dane na temat struktury użytkowania powierzchni ziemi na terenie gminy zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 16. Struktura użytkowania powierzchni ziemi na terenie gminy Cmolas (stan na 01.01.2025 r.)

Lp.	Nazwa	Wielkość obszaru [ha]
1.	użytki rolne – razem	6 263
2.	użytki rolne – grunty orne	2 930
3.	użytki rolne – sady	3
4.	użytki rolne – łąki trwałe	1 287
5.	użytki rolne – pastwiska trwałe	1 131
6.	użytki rolne – grunty zabudowane	335
7.	użytki rolne – grunty zadrzewione i zakrzewione	872
8.	użytki rolne – grunty pod stawami	9
9.	użytki rolne – grunty pod rowami	46
10.	użytki rolne – nieużytki	32
Pozostałe grunty		
11.	grunty leśne razem	4 285
12.	grunty leśne – lasy	4 285
13.	wody pod wodami razem	37
14.	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	33
15.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	4
16.	grunty zabudowane i zurbanizowane razem	443

⁶ www.cmolas.pl/asp/polozenie-geograficzno---przyrodnicze,107,,1

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Lp.	Nazwa	Wielkość obszaru [ha]
17.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny mieszkaniowe	59
18.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny przemysłowe	22
19.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny zabudowane inne	26
20.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny zurbanizowane niezabudowane	1
21.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	8
22.	grunty zabudowane i zurbanizowane – użytki kopalne	21
23.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – drogi	287
24.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – tereny kolejowe	17
25.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – inne tereny komunikacyjne	1
26.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	1
27.	tereny różne	7
POWIERZCHNIA OGÓŁEM		13 395

źródło: Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej

3. Zakres realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas za lata 2023-2024

Realizacja działań wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas* została zaprezentowana z podziałem na obszary interwencji, cele, kierunki interwencji i zadania. Stopień realizacji zadań opisany został strzałkami:

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 16 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza.

Tabela 17. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu			
Kierunek: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach			
1.	Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ (RWMŚ)	↔
2.	Realizacja zadań wynikających z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej	Gmina Cmolas, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa gazownicze, mieszkańcy	↔
3.	Modernizacja istniejących źródeł spalania paliw	przedsiębiorstwa	↑
4.	Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych, w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze”	Gmina Cmolas, przedsiębiorstwa, właściciele budynków, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	↑
5.	Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej oraz podłączanie budynków indywidualnych do sieci gazowej	PSG Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Krośnie, właściciele budynków	↑
6.	Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych	Gmina Cmolas, Policja	↔
Kierunek: Rozwój i modernizacja transportu w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska; wspieranie ekologicznych form transportu - budowa ścieżek rowerowych			
7.	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę	Gmina Cmolas	↓

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

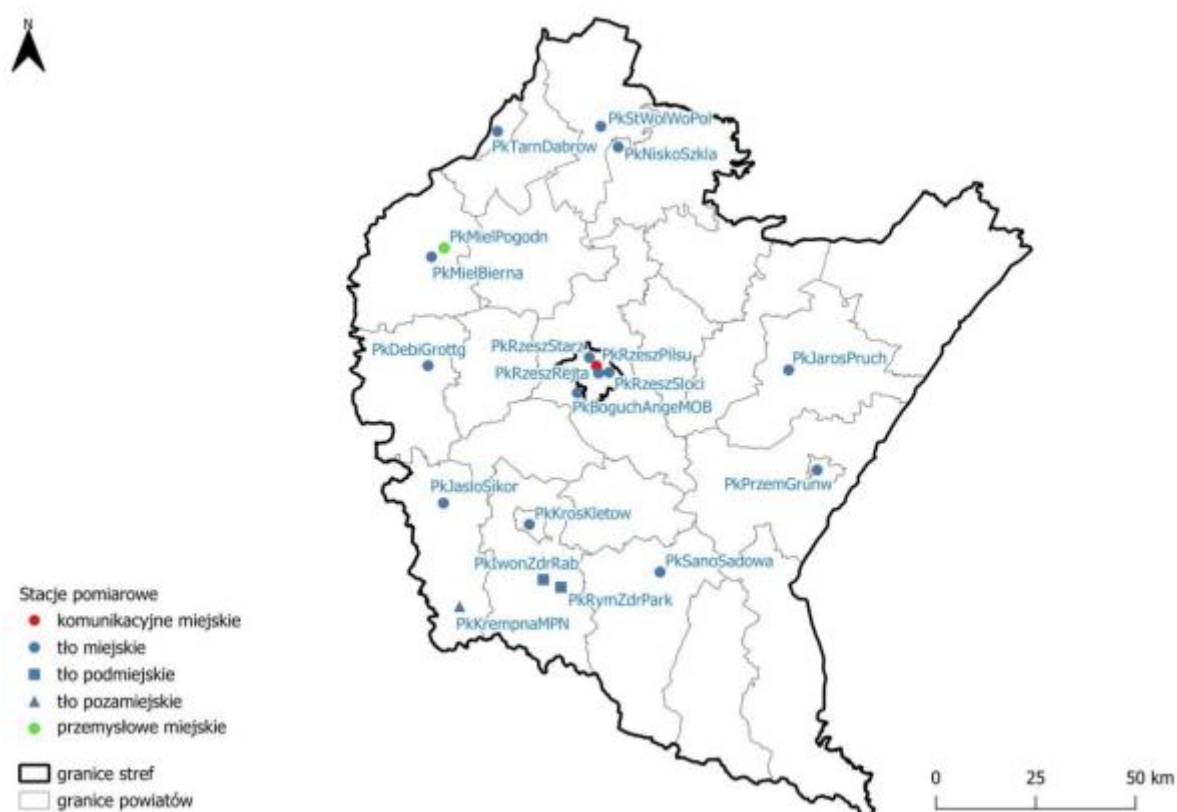
Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
	połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach		
8.	Poprawa systemu komunikacji zbiorowej, m.in. wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne, budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↑
9.	Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg dla rowerów, ciągów pieszo – rowerowych	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↑
10.	Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic głównych gminy	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↔
Kierunek: Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami			
11.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych	Gmina Cmolas, zarządcy budynków, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, mieszkańcy	↑
Kierunek: Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych			
12.	Modernizacja oświetlenia budynków – wymiana na systemy energooszczędne	Gmina Cmolas	↑
13.	Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego – zmniejszenie zużycia energii i poprawa jakości i ujednolicenia barwy oświetlenia na terenie gminy	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↑
Kierunek: Rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii			
14.	Wprowadzenie w planach zagospodarowania przestrzennego zapisów stwarzających warunki do stosowania OZE	Gmina Cmolas	↔
15.	Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Cmolas	Gmina Cmolas, mieszkańcy, przedsiębiorstwa	↑
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
16.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Gmina Cmolas, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 t.j.) oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa podkarpackiego wyznaczono 2 strefy:

- Miasto Rzeszów,
- Strefa podkarpacka – do której należy gmina Cmolas.

Rysunek 19. Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie podkarpackim, wykorzystanych w ocenie za rok 2024

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2024

W 2024 roku w ramach systemu PMŚ, na terenie województwa podkarpackiego funkcjonowało ogółem dziewiętnaście stacji pomiarowych. Pomiary realizowane były przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w wojewódzkiej sieci stacji i punktów pomiarowych PMŚ. Zakres prowadzonego monitoringu to pomiary stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Na jednej stacji miejskiej w Rzeszowie prowadzone były również pomiary składu pyłu zawieszonego PM₁₀ pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Na terenie gminy Cmolas nie było zlokalizowanej stacji pomiarowej.

Tabela 18. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie za 2023 i 2024 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5)

Strefa podkarpacka	Symbol klasy wynikowej											
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃ ¹⁾	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5 ²⁾
2023	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1
2024	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2,

2) Dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza, strefy uzyskały klasę A.

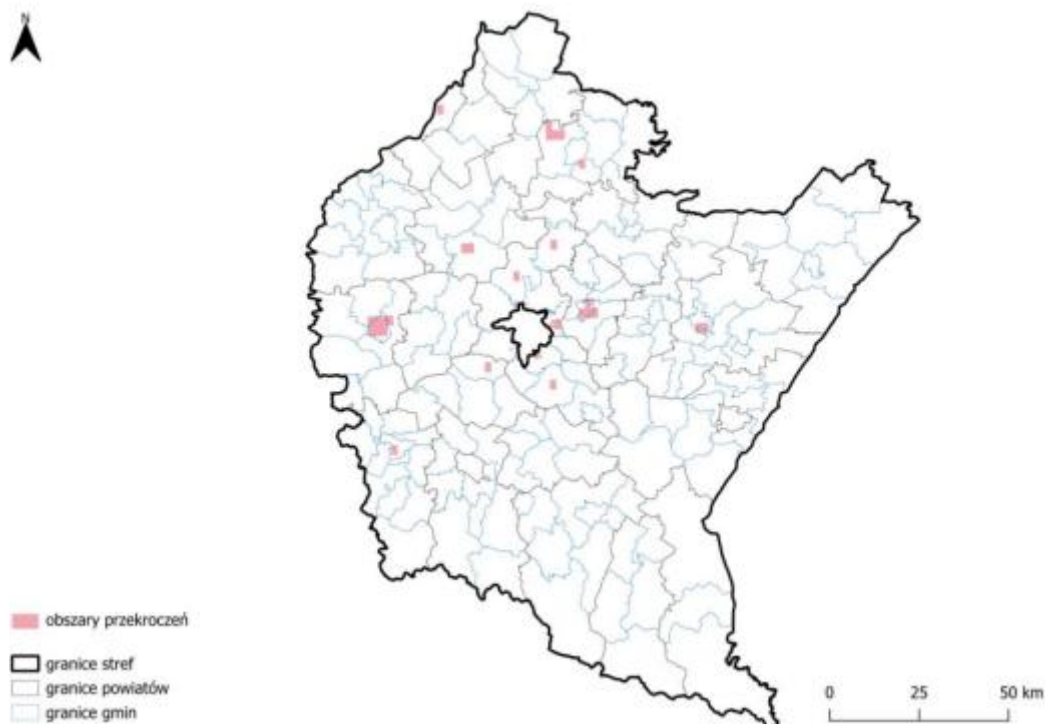
źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2023 i 2024

Tabela 19. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie za 2023 i 2024 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

Strefa podkarpacka	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO _x	O ₃ ¹⁾
2023	A	A	A
2024	A	A	A

Dla ozonu - poziom celu długoterminowego - strefa zachodniopomorska uzyskała klasę D2.

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2023 i 2024

Rysunek 20. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pył zawieszonym PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie podkarpackim w 2024 roku

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2024

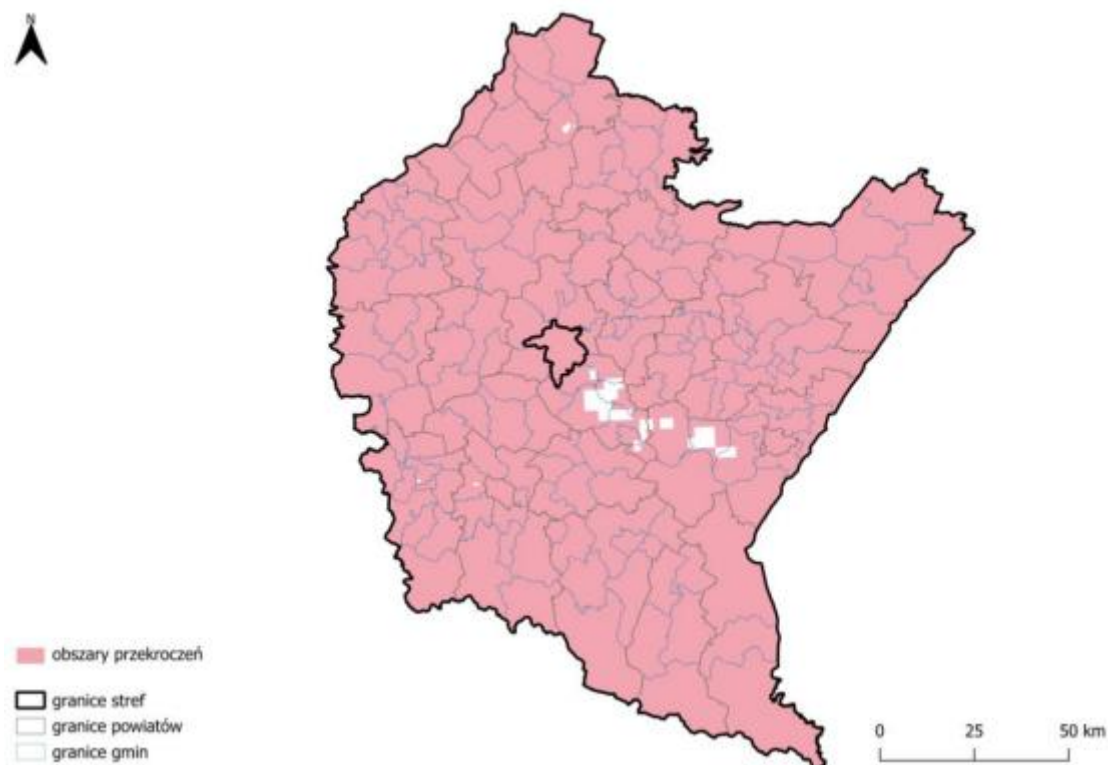
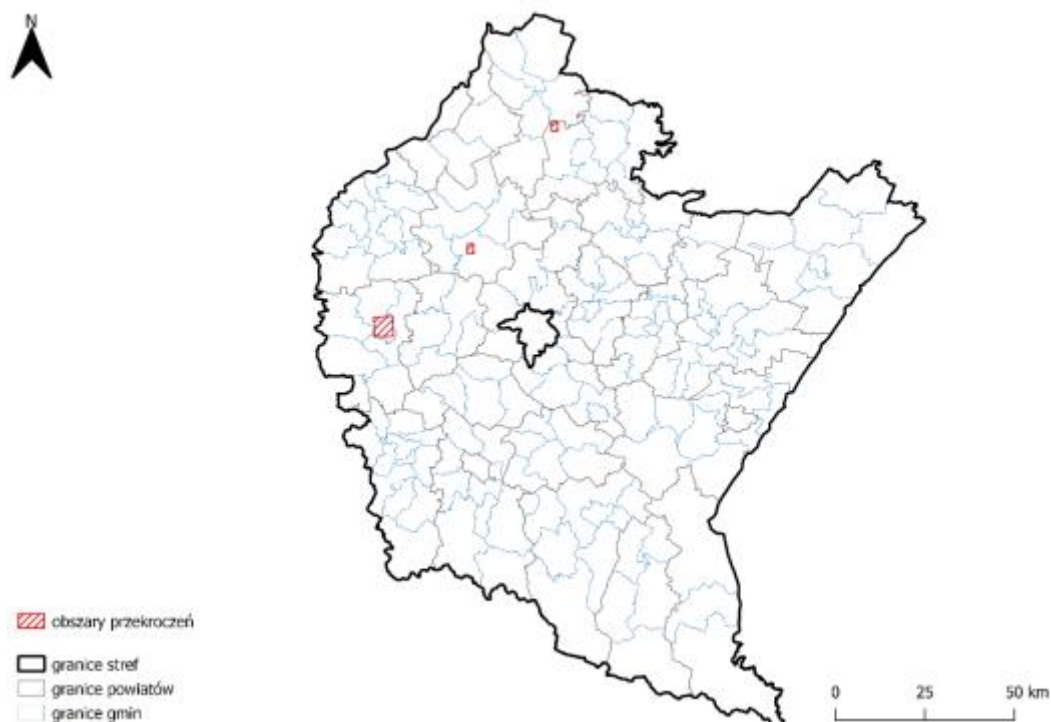

Tabela 20. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu długoterminowego dla O₃, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w województwie podkarpackim w 2024 roku

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2024

Rysunek 21. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie podkarpackim w 2023 roku

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2023

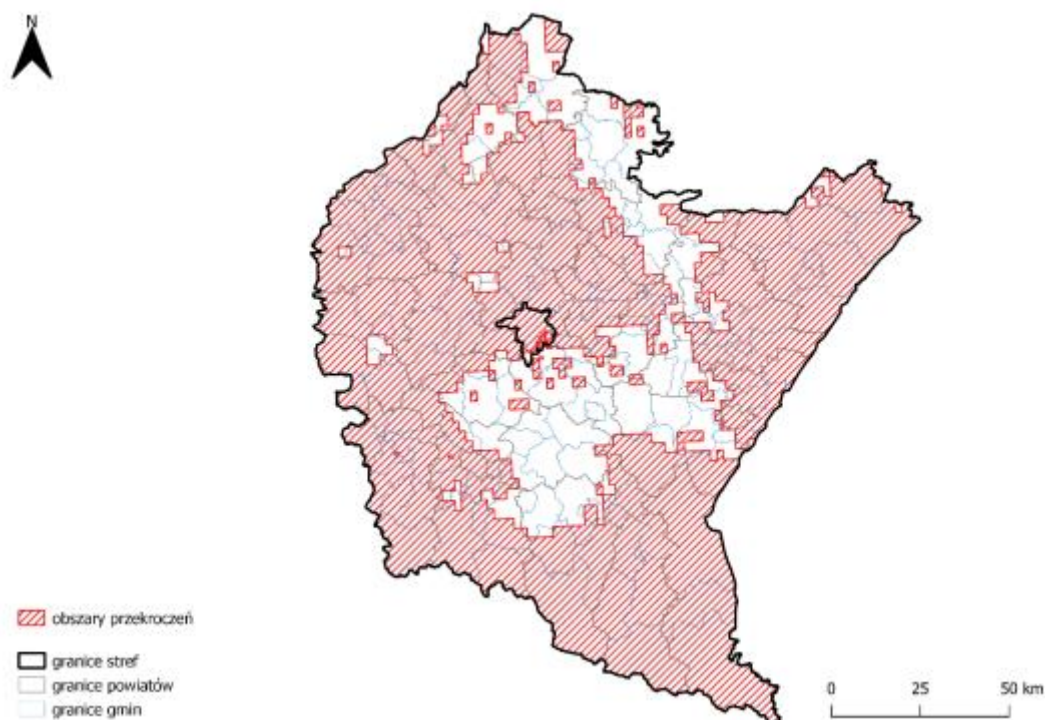

Tabela 21. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego dla O₃, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w województwie podkarpackim w 2023 roku

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2023

Ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2024 i 2023 pod kątem kryterium ochrony zdrowia ludzi wykazała:

- utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM₁₀, w zakresie średniorocznego poziomu docelowego. W zakresie tego zanieczyszczenia strefa podkarpacka zaliczona została do klasy C. Podstawą oceny oraz metodą decydującą o klasie strefy były wyniki pomiarów ze stacji monitoringu powietrza PMŚ, zlokalizowanych w strefie podkarpackiej. Na obszarze strefy podkarpackiej wyznaczono 27 obszarów przekroczenia obejmujących tereny miejskie, podmiejskie i pozamiejskie. We wszystkich obszarach przekroczenia dominującym źródłem emisji, powodującym przekroczenie jest emisja powierzchniowa (sektor komunalno-bytowy).
- niedotrzymanie poziomu celu długoterminowego ozonu w zakresie stężenia 8-godz. W zakresie tego zanieczyszczenia strefa miasto Rzeszów oraz strefa podkarpacka zaliczone zostały do klasy D2. Podstawą oceny oraz metodą decydującą o klasie strefy były wyniki pomiarów ze stacji monitoringu powietrza PMŚ, zlokalizowanych w województwie podkarpackim. Na terenie strefy miasto Rzeszów wyznaczony obszar przekroczenia objął 100% powierzchni miasta. Na obszarze strefy podkarpackiej wyznaczony obszar przekroczenia, obejmujący tereny miejskie, podmiejskie i pozamiejskie, stanowi 99% powierzchni strefy.

Ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2024 pod kątem kryterium ochrony roślin wykazała niedotrzymanie poziomu celu długoterminowego ozonu. W zakresie tego zanieczyszczenia podlegająca ocenie strefa podkarpacka zakwalifikowana została do klasy D2. Podstawą oceny oraz metodą decydującą o klasie strefy były wyniki pomiarów ze stacji monitoringu powietrza PMŚ, zlokalizowanej w strefie. Wyznaczony obszar

przekroczenia objął 96,4% obszaru strefy podkarpackiej, w tym 15 983,1 km² powierzchni ekosystemów roślinnych wrażliwych na wysokie stężenia ozonu.

Stan jakości powietrza (tło) na terenie gminy Cmolas w 2023 i 2024 roku

Tabela 22. Wyniki pomiaru jakości powietrza na terenie gminy Cmolas w 2023 i 2024 roku

Stężenie	2023	2024
Dwutlenek azotu (nr CAS 10102-44-0)	Sa = 8 - 9 µg/m ³	Sa = 9 - 10 µg/m ³
Dwutlenek siarki (nr CAS 7446-09-5)*	Sa = 3 µg/m ³	Sa = 3 µg/m ³
Pył zawieszony PM ₁₀	Sa = 16 - 19 µg/m ³	Sa = 18 - 21 µg/m ³
Pył zawieszony PM _{2,5}	Sa = 11 - 13 µg/m ³	Sa = 11 - 12 µg/m ³
Benzen (nr CAS 71-43-2)	Sa = 0,5 µg/m ³	Sa = 0,5 µg/m ³
Ołów (nr CAS 7439-92-1)**	Sa = 0,003 µg/m ³	Sa = 0,004 µg/m ³

źródło: Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Rzeszowie

* Poziom dopuszczalny jako wartość średnioroczna dla SO₂ jest określony w polskim prawie jedynie pod kątem ochrony roślin, co oznacza, że norma ta nie dotyczy stref będących aglomeracjami lub miastami o których mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska.

** Stężenie oznaczone jako suma metalu i jego związków w pyłe zawieszonym PM₁₀.

2. Realizacja zadań wynikających z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej

Zadanie realizowane jest na bieżąco w ramach pozostałych opisanych przedsięwzięć w raporcie w rozdziale „Ochrona klimatu i jakości powietrza”.

3. Modernizacja istniejących źródeł spalania paliw

Przedsiębiorstwa działające na terenie gminy Cmolas realizują zadanie polegające na modernizacji istniejących źródeł spalania paliw w ramach bieżącej działalności, w przypadku wystąpienia takiej potrzeby.

4. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych, w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze”

W ramach programu „Czyste powietrze” mieszkańcy gminy Cmolas wymienili konwencjonalnych źródeł ciepła na nowe, ekologiczne. Szczegółowe informacje zawiera tabela poniżej.

Tabela 23. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych, w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze” w latach 2023-2024

Rodzaje źródeł ciepła	Ilość w roku 2023	Ilość w roku 2024	Razem w latach 2023-2024
gruntowa pompa ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	1	1	2
kocioł gazowy kondensacyjny	10	7	17

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Rodzaje źródeł ciepła	Ilość w roku 2023	Ilość w roku 2024	Razem w latach 2023-2024
kocioł na pellet drzewny o podwyższonym standardzie	1	7	8
kocioł zgazowujący drewno o podwyższonym standardzie	5	-	5
kotłownia gazowa	3	-	3
pompa ciepła powietrze/woda o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	30	-	30
pompa ciepła typu powietrze/powietrze	1	8	9

źródło: WFOŚiGW w Rzeszowie

5. Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej oraz podłączanie budynków indywidualnych do sieci gazowej

Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle w ramach realizacji zadania wykonywała nowe gazociągi oraz przyłącza, jak i prowadziła działania modernizacyjne na sieci gazowej w analizowanych latach. Szczegółowe informacje zawiera tabela poniżej.

Tabela 24. Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej oraz podłączanie budynków indywidualnych do sieci gazowej

Rok	NOWE				MODERNIZACJE		
	Długość [m]			ilość	Długość [m]		
	gazociągi	przyłącza	RAZEM		gazociągi	przyłącza	RAZEM
2023	734	352	1 086	33	33	0	33
2024	1 623	418	2 041	28	0	0	0
SUMA	2 357	770	3 127	61	33	0	33

źródło: Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle

6. Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych

W 2023 i 2024 r. przeprowadzono po 30 kontroli źródeł ciepła w domu. Podczas kontroli sprawdzano m.in. czy są spalane odpady w kotłach.

7. Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach

Brak realizacji zadania w latach 2023-2024.

8. Poprawa systemu komunikacji zbiorowej, m.in. wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne, budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych

Budowa, przebudowa chodników i zatok autobusowych była realizowana w ramach zadań opisanych w pkt. 5 rozdziału „Zagrożenia hałasem”, pn. „Budowa, rozbudowa, modernizacja i przebudowa dróg krajowych, powiatowych i gminnych”.

9. Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg dla rowerów, ciągów pieszo – rowerowych

W ramach inwestycji zrealizowano rozbudowę i modernizację infrastruktury rowerowej oraz edukacyjno-przyrodniczej. Wykonano brakujące odcinki oraz odnowiono istniejące elementy ścieżki edukacyjno-przyrodniczej „Po złoto na górę”, a także tras rowerowych „Białe Góry” i „Diabli Kamień”.

Na przystanku nr 1 powstała nowa, drewniana wiata o wymiarach 8 × 5 m, która podniosła komfort korzystania ze szlaku. Jednocześnie odnowiona i uporządkowana infrastruktura tras poprawiła ich estetykę, bezpieczeństwo oraz atrakcyjność turystyczną regionu.

Realizacja projektu przyczyniła się nie tylko do podniesienia standardu obiektów rekreacyjnych, ale także do integracji społecznej mieszkańców Ostrowów Tuszowskich, zapewniając im dostęp do nowoczesnej i przyjaznej przestrzeni wypoczynkowej i edukacyjnej.

Całkowita wartość inwestycji wyniosła 42 000,00 zł, z czego 20 000,00 zł stanowiło dofinansowanie w ramach Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2021–2025.

10. Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic głównych gminy

Zadanie realizowane jest przez zarządców dróg w ramach bieżącej działalności.

11. Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych

W ramach programu „Czyste powietrze” mieszkańcy gminy Cmolas otrzymywali wsparcie na działania termomodernizacyjne. W 2023 r. udzielonych zostało dotacji na ten cel dla 32 mieszkańców gminy, natomiast w 2024 r. udzielono 16 dotacji.

Na terenie gminy wykonywane były również prace remontowo-konserwatorskie przy obiektach sakralnych w ramach programu RPOZ

- Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Stanisława i św. Wojciecha w Porębach Dymarskich
 - Zakres prac: rekonstrukcja i wymiana stolarki okiennej w zabytkowym kościele.
 - Całkowity koszt: 152 950,50 zł,
 - Dofinansowanie z programu RPOZ: 149 891,49 zł,

- Wkład własny Gminy Cmolas: 3 059,01 zł.
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Przemienienia Pańskiego w Cmolasie
 - Zakres prac: remont i konserwacja pokrycia dachowego (gont), czyszczenie i impregnacja poszycia kościoła, prace przy murze ogrodzeniowym – etap VI, renowacja organów w zabytkowym kościele filialnym.
 - Całkowity koszt: 329 998,18 zł,
 - Dofinansowanie z programu RPOZ: 323 398,21 zł,
 - Wkład własny Gminy Cmolas: 6 599,97 zł.
- Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Anny w Trzęsówce
 - Zakres prac: częściowy remont konstrukcji więźby dachowej, wymiana obłachowania na nowe (blacha aluminiowa) na połaciach dachowych wieży, nawy, prezbiterium, sygnaturki i kaplicy; modernizacja instalacji odgromowej w zabytkowym, drewnianym kościele.
 - Całkowity koszt: 1 000 000,00 zł,
 - Dofinansowanie z programu RPOZ: 980 000,00 zł,
 - Wkład własny Gminy Cmolas: 20 000,00 zł.

12. Modernizacja oświetlenia budynków – wymiana na systemy energooszczędne

W ramach realizacji zadania w 2023 r. wykonano remont instalacji oświetlenia i gniazd wtyczkowych w Szkole Podstawowej w Cmolasie – koszt zadania wyniósł 1 870 000,00 zł (tym dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład).

13. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego – zmniejszenie zużycia energii i poprawa jakości i ujednolicenia barwy oświetlenia na terenie gminy

W 2023 r. realizowana była budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy Cmolas. W ramach zadania wykonano 4 odcinki oświetlenia ulicznego:

- Oświetlenie uliczne przy drodze powiatowej w Cmolasie sołectwo Dąbrówka – wybudowano linię napowietrzną oświetlenia ulicznego o długości 642 mb i zamontowano 13 szt. opraw LED,
- Oświetlenie uliczne przy drodze gminnej w Trzęsówce (Izdebnik) – wybudowano linię napowietrzną o długości 201 mb i zamontowano 4 szt. opraw LED,
- Oświetlenie uliczne przy drodze powiatowej w Cmolasie (obok przysiółka Kapłonka) – wybudowano linię napowietrzną o długości 289 mb i zamontowano 6 szt. opraw LED,
- Oświetlenie uliczne przy drodze gminnej Cmolas – Pogorzałki – wybudowano linię napowietrzną o długości 215 mb i zamontowano 6 szt. opraw LED.

Koszt zadania wyniósł 109 992,00 zł.

W 2024 r. zadanie zostało zrealizowane. Wymienionych zostało 433 opraw na nowoczesne oprawy LED, zgodnie z programem „Rozświetlamy Polskę”. Koszt zadania wyniósł 602 409,72 zł i został sfinansowany z budżetu gminy oraz w ramach dofinansowania z Polskiego Ładu.

14. Wprowadzenie w planach zagospodarowania przestrzennego zapisów stwarzających warunki do stosowania OZE

Wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów umożliwiających i sprzyjających stosowaniu odnawialnych źródeł energii (OZE) jest realizowane przez gminę w ramach bieżącej działalności planistycznej, w przypadku zaistnienia potrzeby sporządzenia lub zmiany planu.

15. Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Cmolas

W ramach programu „Czyste powietrze” mieszkańcy gminy Cmolas uzyskiwali dotację na wykonanie mikroinstalacji fotowoltaicznych. W 2023 r. dotację otrzymało 23 mieszkańców, natomiast w 2024 – 1 mieszkaniec.

16. Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza

Urząd Gminy Cmolas podejmował w roku 2023/2024 różnorodne inicjatywy informacyjne i edukacyjne mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza:

- Edukacja mieszkańców w zakresie smogu. Na tablicy ogłoszeń w budynku urzędu oraz na stronie internetowej Gminy systematycznie umieszczane były materiały informacyjne dotyczące:
 - skutków zdrowotnych smogu,
 - zasad postępowania w przypadku wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza,
 - sposobów ograniczania emisji szkodliwych substancji.
- Kontrole źródeł ciepła. Podczas przeprowadzanych kontroli pracownicy urzędu informowali mieszkańców o negatywnych skutkach stosowania paliwa niskiej jakości. Wskazywano również na potrzebę korzystania z nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań grzewczych, które są bezpieczne dla zdrowia i środowiska.
- Zachęcanie do korzystania z programów wsparcia. Mieszkańcy byli na bieżąco zachęcani do skorzystania z możliwości uzyskania dofinansowania w ramach programu „Czyste Powietrze”. Program umożliwia wymianę starych, nieefektywnych pieców na nowoczesne źródła ciepła spełniające normy ekologiczne, co bezpośrednio wpływa na poprawę jakości powietrza w gminie.

Działania ekologiczno–edukacyjne w placówkach oświatowych gminy Cmolas przeprowadzone w latach 2023-2024:

- Projekt edukacyjny „Czyste powietrze wokół nas”. Realizowany w przedszkolach i szkołach podstawowych, obejmował:
 - cykl 5 warsztatów dla dzieci i ich rodziców,
 - wycieczkę szkolną poświęconą rozpoznawaniu rodzajów dymu i ich wpływu na środowisko,
 - naukę piosenki o charakterze proekologicznym,

- wykonywanie prac plastycznych,
 - pogadanki na temat dbania o środowisko i zdrowie.
- Udział w konkursie plastycznym „Zielone Podkarpacie”- Temat: odnawialne źródła energii.
 - Konkurs dofinansowany ze środków Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej.
- Obchody Święta Ziemi – „Przyroda to jest to!”. W ramach obchodów dzieci i młodzież uczestniczyli w:
 - wykonywaniu plakatów o tematyce ekologicznej (zanieczyszczenie środowiska, odnawialne źródła energii),
 - tworzeniu Kodeksu Małego Ekologa,
 - przygotowaniu gazetek tematycznych w klasach i na korytarzach szkolnych,
 - klasowym konkursie plastycznym.
- Zajęcia tematyczne „Kolorowe drzewa”:
 - Cykl warsztatów i zajęć z akcentem na czyste powietrze i ochronę przyrody,
 - rozwijanie wrażliwości ekologicznej poprzez działania artystyczne i przyrodnicze.
- Wejście do Edukacyjnej Sieci Antysmogowej (ESA):
 - Program realizowany przez Państwowy Instytut Badawczy NASK we współpracy z Polskim Alarmem Smogowym,
 - Szkoła w gminie Cmolas otrzymała bezpłatny monitor edukacyjny, na którym wyświetlane są podstawowe informacje dotyczące jakości powietrza i edukacji antysmogowej,
 - Włączenie uczniów i rodziców w ogólnopolską akcję informacyjną na rzecz czystego powietrza.

3.2. Zagrożenia hałasem

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 7 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji zagrożenia hałasem.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
 ↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 25. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zagrożenia hałasem

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców gminy ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego			
Kierunek: Ochrona przed hałasem			
1.	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej oraz ciągów komunikacyjnych	GIOŚ (RWMŚ), zarządcy dróg	↔
2.	Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (m.in. „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↑
3.	Uspokojenie ruchu na drogach poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości, progi zwalniające oraz inteligentne sterowanie ruchem	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↑
4.	Stosowanie rozwiązań technicznych w zakładach przemysłowych lub usługowych, minimalizujące emitowany poziom hałasu	przedsiębiorcy	↔
Kierunek: Zmniejszenie hałasu			
5.	Budowa, rozbudowa, modernizacja i przebudowa dróg krajowych, powiatowych i gminnych	Gmina Cmolas, GDDKiA, ZDP	↑
6.	Wprowadzenie do MPZP zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożeń hałasem (rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji), np.: odsuwanie linii zabudowy od istniejących i potencjalnych źródeł hałasu oraz lokalizacja zabudowy mieszkaniowej na terenach o korzystnym klimacie akustycznym.	Gmina Cmolas	↔
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
7.	Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	Gmina Cmolas, Starostwo Powiatowe, placówki oświatowe, zarządcy dróg, organizacje pozarządowe	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej oraz ciągów komunikacyjnych

W latach 2023-2024 na terenie gminy Cmolas, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, nie wykonywano pomiarów poziomów hałasu w środowisku.

W systemie informatycznym Inspekcji Ochrony Środowiska bazie - EHAŁAS-P, prowadzonej przez RWMS w Rzeszowie zarejestrowano, uzyskane od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, wyniki pomiarów hałasu kolejowego, wykonanych na terenie gminy w roku 2023. Badania przeprowadzone zostały w 1 punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Cmolas przy ul. Lasowiackiej, w ramach analizy porealizacyjnej w zakresie oddziaływania akustycznego dla przedsięwzięcia pn. „Elektryfikacja linii kolejowej nr 72 relacji Ocice-Rzeszów”.

Badania wykonano zgodnie z obowiązującą metodyką pomiarową. Analiza wyników pomiarów nie wykazała przekroczeń standardów akustycznych, w stosunku do funkcji spełnianej przez teren.

Tabela 26. Wyniki pomiarów poziomów hałasu kolejowego na terenie miejscowości Cmolas

Nazwa odcinka	Linia kolejowa nr 71 Ocice – Rzeszów	Czas odniesienia	Data pomiaru	Wynik pomiaru LAeqD, LAeqN [dB]	Wartość dopuszczalna dla pory dnia LAeqD, [dB]	Wartość dopuszczalna dla pory nocy, LAeqN [dB]	Przekroczenie [dB]	Przedział niepewności U95+ U9
Nazwa punktu pomiarowego	P4b Cmolas ul. Lasowiacka							
Współrzędne geograficzne	21,752528		Dzień 16h	2023-05-09	49,0	61,0	-	1,8
	50,291639		Noc 8h	2023-05-09	55,3	-	56,0	1,8

źródło: baza EHAŁAS-P

2. Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (m.in. „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)

Zadanie realizowane jest w ramach działań inwestycyjnych związanych z modernizacją oraz przebudową dróg.

3. Uspokojenie ruchu na drogach poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości, progi zwalniające oraz inteligentne sterowanie ruchem

W raportowanych latach na drodze gminnej zostały zamontowane 2 progi zwalniające za kwotę 11 765,00 zł.

4. Stosowanie rozwiązań technicznych w zakładach przemysłowych lub usługowych, minimalizujące emitowany poziom hałasu

Zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie gminy realizują działania związane z minimalizowaniem hałasu w ramach bieżącej działalności zgodnie z wymogami prawnymi.

5. Budowa, rozbudowa, modernizacja i przebudowa dróg krajowych, powiatowych i gminnych

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Rzeszowie realizowała zadanie dla inwestycji pn. „Budowa obwodnicy Kolbuszowej w ciągu DK 9 (przez obszar gminy Cmolas przebiega początkowy odcinek jednego z wariantów i podwariantów obwodnicy)”. W latach 2023-2024 trwały prace nad opracowaniem Raportu o oddziaływaniu inwestycji na środowisko na potrzeby uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a w dniu 08.11.2024 r. został złożony wniosek do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Zarząd Dróg Powiatowych w Kolbuszowej oraz Urząd Gminy Cmolas w ramach realizacji zadania wykonał w latach 2023-2024 następujące inwestycje, przedstawione w tabeli poniżej.

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Tabela 27. Budowa, rozbudowa, modernizacja i przebudowa dróg powiatowych w latach 2023-2024

Nazwa zadania	Okres realizacji	Zakres	Koszt zadania + źródło finansowania
Zarząd Dróg Powiatowych w Kolbuszowej			
Rozbudowa oraz przebudowa wybranych dróg powiatowych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego wraz z infrastrukturą drogową: Rozbudowa drogi powiatowej Nr 1162 R Mielec- Rzochów Przylęk- Ostrowy Tuszowskie Podtrąba- w msc. Ostrowy Tuszowskie oraz Ostrowy Baranowskie km w 18+390- 19+645 i Przebudowa drogi powiatowej Nr 1 223 R Ostrowy Tuszowskie - Trzęsówka Siedlanka - w km 0+000- 0+085 w msc. Ostrowy Baranowskie	05.2023 – 10.2023	W ramach inwestycji wykonano: - rozbiorę istniejącego mostu i budowę nowego mostu nad rzeką Trześniówką w km 18+397 wraz z umocnieniem skarp i dna koryta rzeki, - wymianę pełnej konstrukcji nawierzchni jezdni DP 1162 R-111 m.b., -- wzmocnienie istniejącej konstrukcji jezdni DP 1162R wraz z wykonaniem poszerzeń istniejącej konstrukcji w niezbędnym zakresie -63 m.b., - wzmocnienie istniejącej konstrukcji jezdni DP 1223R wraz z wykonaniem poszerzeń istniejących konstrukcji jezdni w niezbędnym zakresie – 79 m.b., - budowę chodnika zlokalizowanego przy krawędzi południowej DP 1162R-153 m.b., - przebudowę rowów drogowych, - likwidację istniejących rowów na obszarze przeznaczonym pod budowę chodnika, - rozbiorę istniejącego przepustu pod koroną DP 1162 R i budowę nowego przepustu pod koroną drogi DP 1162 R - przebudowę przepustów pod zjazdami podlegającymi przebudowie, - budowę elementów kanalizacji deszczowej (wpusty deszczowe, przykanaliki, wyloty przykanalików do rowu i cieku, studnie i odcinek kanału deszczowego), - budowę kanału technologicznego, - przebudowę istniejących zjazdów, - przebudowę niezbędnej infrastruktury technicznej kolidującej z zakresem inwestycji, - wycinkę drzew i krzewów w obszarze przeznaczonym pod poszerzenie pasa drogowego drogi powiatowej Nr 1162 R i 1223R, - wykonanie elementów pionowej i poziomej organizacji ruchu oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego	Etap I: 145 923,51 zł Etap II: 3 218 399,39 zł Polski Ład + Powiat Kolbuszowski
Rozbudowa drogi powiatowej nr 1222R Jagodnik - Cmolas - Mechowiec - Dzikowiec w zakresie przebudowy skrzyżowania z drogą powiatową nr pow 1224R Kosowy - Trzęsówka - Cmolas	09.2023 – 11.2023	W ramach rozbudowy wykonano: - skrzyżowanie pomiędzy drogą powiatową 1222R od km 3+952 do km 4+135 oraz drogi powiatowej 1224R w km 4+029,7, - nową konstrukcję nawierzchni na drodze 1224R, wymieniono istniejącą nawierzchnię na drodze 1222R, - poszerzenie jezdni do szerokości 6,0 m oraz wykonano wzmocnienia na drodze 1222R w km 3+952 do km 4+025, - pobocza utwardzonych kruszywem o szer. 1,0 m, - przebudowę zjazdów indywidualnych, Rów przydrożny po lewej stronie przy drodze nr 1224R w km 7+087 do 7+136, rów	455 597,23 zł Powiat Kolbuszowski

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Nazwa zadania	Okres realizacji	Zakres	Koszt zadania + źródło finansowania
		otwarty w km 4+056,65 do 4+076,70 (względem drogi 1222R), - likwidację istniejącego rowu na odcinkach: od km 4+031,62 do km 4+056,65 (względem drogi 1224R) oraz od km 3+992,02 do 4+034,10 (względem drogi 1222R), - przebudowę istniejącego rowu w km 4+034,10 do 4+056,65 (względem drogi 1224R), - wylot „Wylot 1” wpustu deszczowego „W1” do przebudowanego rowu przydrożnego jak przykanalika z rury PPØ200 mm o długości 6,0 m, wylot został umocniony przy pomocy płyt ażurowych 40x60x10 cm, - budowę kanału technologicznego	
Remont drogi powiatowej nr 1 162R Mielec -Rzochów - Przyłęk - Ostrowy Tuszowskie - Podtrąba od km 13 + 140 do km 14 + 708 w miejscowości Ostrowy Tuszowskie	10.2023 – 11.2023	W ramach inwestycji wykonano: - remont istniejącej nawierzchni jezdni z betonu asfaltowego – 1 568 m.b., - remont istniejących poboczy i zjazdów z kruszywa łamanego gr. 10 cm – 2033 m², - odmulenie istniejących rowów – 2603 m.b., - remont istniejących przepustów pod zjazdami z rur Ø400 mm – 124 m.b., - remont istniejącego przepustu drogowego w km 14+625 z rury Ø600 mm	1 138 548,12 zł Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Powiat Kolbuszowski
Rozbudowa drogi powiatowej Nr 1 162 R Mielec - Rzochów - Przyłęk- Ostrowy Tuszowskie – Podtrąba w km 18+550-19+660 w miejscowości Ostrowy Baranowskie	12.2023 – 07.2024	W ramach rozbudowy wykonano: - przebudowę jezdni z betonu asfaltowego o szerokości 6,0 m wraz z poszerzeniami, - chodnik z betonowej kostki brukowej szer. 2,0 m na całej długości przebudowywanego odcinka po stronie lewej, - pobocza utwardzonego kruszywem na całej długości przebudowywanego odcinka po stronie prawej, - przebudowę zjazdów i skrzyżowań wraz z przepustami, - budowę elementów odwodnienia (wykonanie wpustów deszczowych ulicznych klasy D400 wraz z przykanalikami DN 200), - budowę kanału technologicznego	3 175 516,47 Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Powiat Kolbuszowski
Przebudowa drogi powiatowej Nr 1 162 R Mielec - Rzochów- Przyłęk- Ostrowy Tuszowskie - Podtrąba w km 13+140 do km 14+708 w miejscowości Ostrowy Tuszowskie	04.2024 – 07.2024	W ramach przebudowy wykonano: - zabezpieczenie sieci gazu średniego ciśnienia i energetycznej, - budowę chodnika z betonowej kostki brukowej szer. 2,0 m od km 14+175 do km 14+708 strona lewa, - przebudowę istniejących zjazdów, - budowę systemu kanalizacji składającego się z wpustów deszczowych, studni kanalizacyjnych i rowu krytego, - przełożenie ok. 50 m² istniejącego chodnika z budową systemu kanalizacji deszczowej, - budowę kanału technologicznego od km 13+140 do km 14+708	979 744,59 Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Powiat Kolbuszowski
Urząd Gminy Cmolas			

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Nazwa zadania	Okres realizacji	Zakres	Koszt zadania + źródło finansowania
Przebudowa drogi gminnej Jagodnik-Jamnica-Trzęsówka	11.2023 - 07.2024	Przebudowana droga na całym odcinku ok. 1300mb km. Przebudowa polegała na ułożeniu nawierzchni bitumicznej szerokości 3,5m oraz wykonaniu obustronnego pobocza szerokości 0,75m. Podbudowa pod jezdnię z kruszywa łamanego. Podbudowę połączono z istniejącą nawierzchnią poprzez jej zruszenie na głębokość. W ramach zadania przebudowano odcinek sieci wodociągowej oraz odcinek sieci gazowej	936 279,00 zł, w tym dof. ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład 917 553,00 zł
Remont drogi gminnej leśnej w Ostrowach Baranowskich	2023	W ramach zadania wykonano nawierzchnię z kruszywa łamanego na szerokości 3,0mb grubości 10cm i długości 500mb	62 385,00 zł, w tym dof. z nadleśnictwa Mielec 50 000,00 zł
Przebudowa drogi gminnej Nr 103908R Kosowy-Trzęsówka przez wieś wraz z budową chodnika dla pieszych w miejscowości Trzęsówka	12.2023 - 06.2024	Po prawej stronie drogi wykonano kanalizację deszczową, co pozwoli na skuteczniejsze odprowadzanie wody opadowej. Powstał także nowy chodnik dla pieszych o szerokości 2,23 m, a sama jezdnia została wyremontowana – na całej szerokości 5 metrów położono nową, równą warstwę asfaltu. Po lewej stronie drogi utwardzono pobocze (0,75 m szerokości), zabezpieczono infrastrukturę elektroenergetyczną oraz przebudowano istniejącą sieć gazową	2 184 047,00 zł, w tym dof. z Funduszu Rozwoju Dróg Samorządowych 1 747 238,00 zł
Remont drogi gminnej Nr 103908R Kosowy-Trzęsówka przez wieś w miejscowości Trzęsówka (do stadionu sportowego)	12.2023 - 06.2024	W ramach zadania zostanie wykonana nawierzchnia bitumiczna (nakładka) na istniejącym już asfalcie o długości 612mb i zmiennej szerokości od 3,5m – 4,30m.	292 624,48 zł, w tym dof. z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg 142 740,00 zł
Modernizacja infrastruktury drogowej w Ostrowach Baranowskich	09.2022 - 07.2023	W ramach zadania były zrealizowane: - przebudowa drogi Ostrowy Baranowskie – Błonie; - przebudowa drogi na działkach 218/2 i 889 w Ostrowach Baranowskich (tzw. droga na Palucha); - remont drogi gminnej Ostrowy Baranowskie – Lasek	2 097 400,07 zł, w tym dof. z Rządowego Funduszu Polski Ład: 2 050 452,07 zł
Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie gminy Cmolas	09.2022 - 06.2023	W ramach zadania realizowane były: - przebudowa drogi gminnej Jagodnik-Kapłonka-Cmolas wraz z budową chodnika w Jagodniku; - przebudowa drogi na osiedlu Pańskie Pola w Cmolasie 17; - przebudowa drogi do stadionu w Cmolasie wraz z budową parkingu; - budowa ciągu pieszo-jezdnego w Cmolasie; - przebudowa drogi gminnej Podpołudnie-Koczubaj w Trzęsówce; - przebudowa drogi gminnej Trzęsówka przez wieś; - przebudowa drogi gminnej Trzęsówka-Ostrowy Tuszowskie; - przebudowa drogi gminnej Toporów-Fraszki; - budowa parkingu dla samochodów osobowych w Ostrowach Tuszowskich	6 444 981,68 zł, w tym dof. z Rządowego Funduszu Polski Ład: 4 940 000,00 zł

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Nazwa zadania	Okres realizacji	Zakres	Koszt zadania + źródło finansowania
Modernizacja infrastruktury drogowej w Trzęsówce i Ostrowach Tuszowskich	2024	- Przebudowa drogi gminnej Ostrowy Tuszowskie – Zagórze – Trzęsówka na odcinku 1.434m Prace obejmowały odcinek o długości 1.434 mb, który stanowi główny dojazd do popularnego punktu widokowego „Złota Góra”. Dzięki zrealizowanej modernizacji, droga zyskała nawierzchnię z betonu asfaltowego, nową mijankę oraz utwardzone pobocza, co znacząco poprawiło bezpieczeństwo i komfort podróży. - Przebudowa drogi Trzęsówka – Górka – Szkoła o długości 843mb Projekt realizowany od lutego do września 2024 r. znacząco poprawił jakość komunikacji w tym rejonie, zwiększając bezpieczeństwo i komfort podróży dla mieszkańców oraz osób podróżujących tą drogą. Na odcinku drogi o długości około 843 metry wykonano nawierzchnię z betonu asfaltowego o szerokości 3,5 metra, co zapewnia lepsze warunki do ruchu pojazdów. W ramach prac przebudowano również sieć gazową oraz wykonano przepusty pod zjazdami, co poprawiło infrastrukturę techniczną w tej okolicy.	1 741 219,44 zł. w tym dof. z Rządowego Funduszu Polski Ład 1 654 158,46 zł
Modernizacja infrastruktury drogowej w Cmolasie, Porębach Dymarskich i Trzęsówce	2024	W ramach zadania wykonano następujące przebudowy dróg gminnych: - Przebudowę drogi gminnej Grabie – Poręby Dymarskie na długości 1.793mb droga została poszerzona do 3,5 m, wykonano pobocza o szerokości 0,75 m, a także przebudowano sieć wodociągową i odmulono przepusty - Budowę parkingu przy drodze powiatowej w Cmolasie (parking kolejowy) Parking został wykonany z kostki brukowej betonowej, zapewniając nowoczesne miejsce do parkowania dla mieszkańców i podróżnych. Na terenie obiektu zamontowano również wiatę rowerową, oferującą 20 stanowisk dla rowerów - Przebudowa drogi Wielkie Pole – Gutowiec o długości 1.373mb tutaj zakres prac obejmował wykonanie nawierzchni asfaltowej o szerokości 3,5 m oraz utwardzenie poboczy. Współfinansowanie Lasów Państwowych w kwocie 100 tys. złotych. - Przebudowa drogi Podpołudnie – Św. Jan w Trzęsówce o długości ok. 510mb Droga o szerokości 3,5 m z mijanką i utwardzonymi poboczami znacząco poprawiła komunikację w tej części gminy	2 881 063,83 zł, w tym dof. z Rządowego Funduszu Polski Ład 2 737 010,63 zł
Budowa drogi gminnej Cmolas – Osiedle Dąbrówka	2024	Droga o długości 587m i szerokości 5 metrów została wykonana z trwałej nawierzchni bitumicznej, co gwarantuje jej długoletnią eksploatację. Nowoczesny chodnik, który został wykonany z betonowej kostki brukowej. Po prawej stronie drogi utworzono pobocze o szerokości 0,75 metra z kruszywa łamanego. W ramach inwestycji powstały nowe zjazdy na posesje i drogi dojazdowe, co znacznie ułatwia mieszkańcom dostęp do ich nieruchomości. Zrealizowano także budowę rowów odwadniających oraz przepustów, które poprawiają odwodnienie drogi, minimalizując ryzyko jej podtopień. Kluczowym	2 111 573,07 zł, w tym dof. z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg 1 156 968,00 zł

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Nazwa zadania	Okres realizacji	Zakres	Koszt zadania + źródło finansowania
		elementem było również wykonanie kanalizacji deszczowej, zapewniającej skuteczne odprowadzanie wód opadowych. Nowa droga została bezpośrednio połączona z drogą powiatową nr 1226R Cmolas – Świerczów, co dodatkowo podnosi jej znaczenie komunikacyjne	
Budowa i modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Porębach Dymarskich	2024	W ramach projektu wykonano nawierzchnię z kruszywa łamanego o grubości 15 cm na odcinku 408 metrów i szerokości 3,5 metra. Dodatkowo przeprowadzono prace związane z formowaniem poboczy, co znacząco podniosło standard techniczny drogi	78 287,00 zł, w tym dof. z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych 65 239,00 zł

źródło: ZDP w Kolbuszowej, UG Cmolas

6. Wprowadzenie do MPZP zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożeń hałasem (rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji), np.: odsuwanie linii zabudowy od istniejących i potencjalnych źródeł hałasu oraz lokalizacja zabudowy mieszkaniowej na terenach o korzystnym klimacie akustycznym.

Na bieżąco wprowadzane są do MPZP zapisy sprzyjające ograniczeniu zagrożeń hałasem, m.in. rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji, odsuwanie linii zabudowy od źródeł hałasu oraz lokalizacja zabudowy mieszkaniowej na obszarach o korzystnym klimacie akustycznym, w razie potrzeby aktualizowane zgodnie z potrzebami mieszkańców i rozwojem infrastruktury.

7. Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego

Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej w latach 2023-2024 realizowało Ogólnopolski Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym, którego celem jest działanie na rzecz poprawy bezpieczeństwa w tym dzieci i młodzieży szkolnej z powiatu kolbuszowskiego (eliminacje przeprowadzane na terenie Zespołu Szkół Agrotechniczno-Ekonomicznych w Weryni). Wydatkowane środki z budżetu powiatu na ten cel wyniosły 2 000,00 zł.

Centrum Edukacji Ekologicznej podczas obchodów 10-lecia. Z tej okazji zorganizowany został rajd rowerowy „Powitanie jesieni” dla młodzieży i dorosłych z Ostrów Tuszowskich. Trasa rajdu biegła przez ścieżkę przyrodniczą „Po złoto na górę”, a jej zakończenie było w Centrum Edukacji Ekologicznej.

3.3. Pola elektromagnetyczne

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 6 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji pola elektromagnetyczne.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 28. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji pola elektromagnetyczne

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym			
Kierunek: Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych			
1.	Prowadzenie badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy Cmolas	GIOŚ (RWMŚ)	↓
2.	Uwzględnienie zapisów dotyczących ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego gminy	Gmina Cmolas	↔
3.	Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	Starostwo Powiatowe	↔
4.	Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM	przedsiębiorstwa	↔
Kierunek: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu			
5.	Przebudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną	PGE Dystrybucja	↔
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
6.	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Gmina Cmolas, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	↓

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Prowadzenie badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy Cmolas

W latach 2023-2024 na terenie gminy Cmolas, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, nie prowadzono pomiarów pól elektromagnetycznych.

2. Uwzględnienie zapisów dotyczących ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego gminy

Na bieżąco, w ramach prowadzonej działalności, uwzględniane są w planach zagospodarowania przestrzennego gminy zapisy dotyczące ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym, a w razie potrzeby wprowadzane są niezbędne aktualizacje.

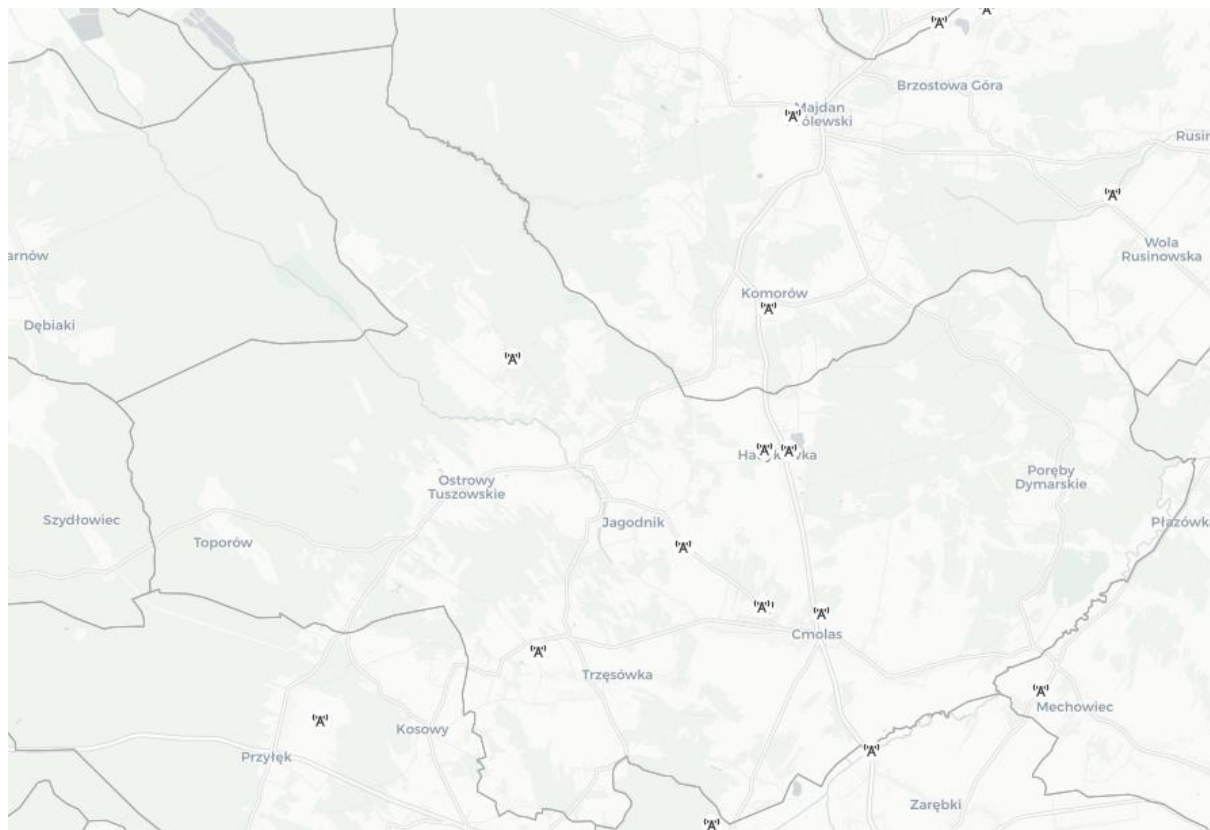
3. Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)

Starosta Powiatu Kolbuszowskiego realizuje zadanie w ramach bieżącej działalności poprzez przyjmowanie zgłoszeń.

4. Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM

Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM realizowana jest przez przedsiębiorców w ramach bieżącej działalności.

Zgłoszone instalacje wytwarzające pola elektromagnetyczne zlokalizowane na terenie gminy Cmolas przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 22. Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowych na terenie gminy Cmolas

źródło: <https://si2pem.gov.pl>

5. Przebudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną

PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów realizuje przebudowę i modernizację sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną w ramach bieżącej działalności zgodnie z przyjmowanym planem prac na najbliższe lata.

6. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM

Brak realizacji zadania w raportowanych latach.

3.4. Gospodarowanie wodami

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 13 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji gospodarowanie wodami.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
 ↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 29. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gospodarowanie wodami

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód			
Kierunek: Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego			
1.	Budowa i modernizacja rowów melioracyjnych i cieków oraz ich bieżące utrzymanie	PGW WP, właściciele nieruchomości	↑
2.	Regulacja potoków i rzek, bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód	PGW WP	↑
3.	Zimowe i letnie utrzymanie drożności wód	RZGW, zarządy zlewni, właściciele nieruchomości	↔
4.	Budowa, przebudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej	Gmina Cmolas, Zakład Usług Komunalnych w Cmolasie	↑
Kierunek: Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ochrona zasobów wody poprzez zwiększenie małej retencji, optymalizacja zużycia wody			
5.	Realizacja Programu Moja Woda, w szczególności rozwój form małej retencji wodnej	mieszkańcy, WFOŚiGW	↑
6.	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Gmina Cmolas, PGW WP	↑
Kierunek: Optymalizacja zużycia wody			
7.	Wprowadzanie rozwiązań technicznych i technologicznych pozwalających na ograniczenie zużycia wody	Gmina Cmolas, przedsiębiorstwa	↔
8.	Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)	przedsiębiorstwa, rolnicy, mieszkańcy	↔

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Kierunek: Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych			
9.	Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)	ODR, ARiMR	↑
10.	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach PMŚ oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	GIOŚ (RWMŚ)	↔
11.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Gmina Cmolas, WIOŚ	↔
12.	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Cmolas	↔
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
13.	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz protekcji gminy przed powodzią i suszą	Gmina Cmolas, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

- 1. Budowa i modernizacja rowów melioracyjnych i cieków oraz ich bieżące utrzymanie**
- 2. Regulacja potoków i rzek, bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód**

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie realizował zadania w raportowanych latach. W 2023 r. poprzez rozbiórkę 3 tam na potoku Konotopa w km 6+200 – 9+500 za kwotę 2 701,08 zł, a w 2024 r. poprzez rozbiórkę 1 tamy na potoku Konotopa w km 5+620 za kwotę 627,30 zł.

3. Zimowe i letnie utrzymanie drożności wód

Zadanie polegające na utrzymaniu drożności wód realizowane jest w ramach bieżącej działalności.

4. Budowa, przebudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej

Budowa, przebudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej realizowana była w ramach inwestycji związanych z budową, rozbudową, modernizacją i przebudową dróg powiatowych w latach 2023-2024, które zostały opisane w tabeli nr 27.

5. Realizacja Programu Moja Woda, w szczególności rozwój form małej retencji wodnej

W ramach programu „Moja woda” mieszkańcy gminy otrzymywali dofinansowanie z WFOŚiGW w Rzeszowie na rozwój form małej retencji wodnej. W 2023 r. udzielono 3 dotacji, natomiast w 2024 r. udzielono 11 dotacji.

6. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury

RZGW w Rzeszowie realizuje zadania inwestycyjne z zakresu ochrony przeciwpowodziowej w oparciu o Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, który stanowi najważniejszy dokument planistyczny w zakresie gospodarki wodnej dla obszaru dorzecza Wisły oraz na podstawie Programu Planowanych Inwestycji w Gospodarcę Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W powyższych dokumentach planistycznych zostało ujęte działanie inwestycyjne pn.: „Budowa zbiorników retencyjnych w dolinie rzeki Łęg, pow. kolbuszowski, tarnobrzewski i stalowowolski woj. podkarpackie” (W_GWW_290), które swoim planowanym zakresem obejmuje również tereny Gminy Cmolas. W 2024 r. w ramach ww. zadania wykonano koncepcję programowo-przestrzenną, w której m. in. zaproponowano wykonanie suchego zbiornika przeciwpowodziowego w km 16+742 rzeki Przyrwa, zlokalizowanego na obszarze gmin Kolbuszowa i Cmolas.

7. Wprowadzanie rozwiązań technicznych i technologicznych pozwalających na ograniczenie zużycia wody

Działanie jest realizowane na bieżąco przez przedsiębiorstwa, które funkcjonują na terenie gminy Cmolas.

8. Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)

Działanie jest realizowane na bieżąco przez mieszkańców.

9. Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale realizował zadanie poprzez prowadzenie doradztwa i szkoleń dla rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich. W ramach realizowanego programu szkoleniowego organizowane są szkolenia statutowe, dotyczące bieżących potrzeb szkoleniowych w terenie, szkolenie projektowe obejmujące zagadnienie związane z funkcjonowaniem obszarów wiejskich.

10. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach PMŚ oraz udostępnianie wyników tego monitoringu

Wody powierzchniowe

Ocena stanu wód powierzchniowych w latach 2016-2021:

Badania i oceny stanu wód dokonuje się w 6-letnich cyklach wodnych. W cyklu planistycznym gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, obejmującym lata 2016-2021, w granicach gminy Cmolas zlokalizowanych było 6 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

- Murynia (kod RW2000172198549),
- Dopływ spod Hadykówki (kod RW200017219844),
- Trześniówka do Karolówki (kod RW200017219634),
- Babulówka (kod RW200017219299),
- Przyrwa do Dąbrówki (kod RW2000172198432),
- Łęg od Przyrwy (z Przyrwą od Dąbrówki do ujścia) do Murynia (kod RW200019219853).

Ostatnia aktualna klasyfikacja odpowiednio stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód jednolitych części wód została wykonana w 2022 roku, na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań uzyskanych w latach 2016-2021. Kolejna klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego, klasyfikacja stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych, zostanie wykonana w terminie do 30 września 2025 r. na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań uzyskanych w latach 2019-2024.

W latach 2016-2021 badaniami monitoringowymi objęte były wszystkie jednolite części wód z obszaru gminy Cmolas, z czego tylko w jednej jcwp (Dopływ spod Hadykówki) reprezentatywny punkt pomiarowo-kontrolny (Konotopa - Poręby Dymarskie) wyznaczony został w granicach administracyjnych gminy.

Aktualne wyniki klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, klasyfikacji stanu chemicznego oraz ocena stanu wód są dostępne na Portalu jakości wód powierzchniowych GIOŚ pod adresem: <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publications/RIVERS>, w sekcji: Monitoring i ocena jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, w tabeli załączonej w odnośniku o nazwie: „Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu – tabela” (wyniki klasyfikacji i oceny stanu wód w jcwp z terenu gminy Cmolas są dostępne we wskazanej tabeli pod poz. 2706, 2708, 2720, 2721, 2725, 2744).

Klasyfikacja wskaźników jakości wód w latach 2022, 2023 i 2024:

Od 2022 roku obowiązuje nowy cykl planistyczny gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, obejmujący lata 2022-2027 oraz nowy wykaz jednolitych części wód. W obecnym cyklu wodnym na obszarze gminy Cmolas zlokalizowanych jest również 6 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

- Murynia (kod RW2000102198549),

- Konotopa (kod RW2000102198449),
- Trześniówka do Karolówki (kod RW200010219633),
- Babulówka (kod RW200010219299),
- Przyrwa do Dąbrówki (kod RW2000102198431),
- Przyrwa od Dąbrówki do ujścia (kod RW200011219849).

W obecnym cyklu wodnym tylko w jednej jcwp (Konotopa) reprezentatywny punkt pomiarowokontrolny (Konotopa - Poręby Dymarskie) wyznaczony został w granicach administracyjnych gminy Cmolas.

W roku 2022 badaniami monitoringowymi objętych było 5 jednolitych części wód powierzchniowych z terenu gminy Cmolas (Murynia, Trześniówka do Karolówki, Babulówka, Przyrwa do Dąbrówki, Przyrwa od Dąbrówki do ujścia).

W roku 2023 badaniami monitoringowymi objęte były 3 jednolite części wód powierzchniowych z terenu gminy Cmolas (Babulówka, Trześniówka do Karolówki i Przyrwa od Dąbrówki do ujścia).

W roku 2024 badaniami monitoringowymi objętych było 6 jednolitych części wód powierzchniowych z terenu gminy Cmolas (Babulówka, Trześniówka do Karolówki, Przyrwa do Dąbrówki, Konotopa, Przyrwa od Dąbrówki do ujścia, Murynia).

Na podstawie badań wykonanych w kolejnych latach: 2022, 2023, 2024 dokonano jedynie klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych i klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego, nie dokonano klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Klasyfikacja elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych i wskaźników stanu chemicznego za lata 2022, 2023 i 2024 jest dostępna na Portalu jakości wód powierzchniowych GIOŚ pod adresem: <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publications/RIVERS>, w sekcji: Monitoring i ocena jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, w tabelach załączonych w odnośnikach o nazwie:

1. „Klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za rok 2022” (wyniki klasyfikacji jcwp z terenu gminy Cmolas są dostępne we wskazanej tabeli pod poz. 2151, 2153, 2158, 2163, 2164);
2. „Klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za rok 2023” (wyniki klasyfikacji jcwp z terenu gminy Cmolas są dostępne we wskazanej tabeli pod poz. 1679, 1741, 1786);
3. „Klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za rok 2024” (wyniki klasyfikacji jcwp z terenu gminy Cmolas są dostępne we wskazanej tabeli pod poz. 1756, 1807, 1841, 1857, 1858, 1900).

Wody podziemne

Badania w zakresie stanu wód podziemnych prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Wykonawcą badań, na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Ocena stanu wód podziemnych składa się z oceny stanu chemicznego i oceny stanu ilościowego. Obie oceny są w stosunku do siebie równorzędne, a o ostatecznym stanie wód podziemnych decyduje gorsza z ocen. Gmina Cmolas położona jest na obszarze 2 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd): nr 135 (PLGW2000135) oraz nr 134 (PLGW2000134)

Aktualna ocena stanu jednolitych części wód podziemnych PLGW2000135, PLGW2000134 została wykonana na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego z 2022 r. oraz danych Państwowej Służby Hydrogeologicznej w zakresie stanu ilościowego. Żaden z punktów pomiarowo-kontrolnych aktualnej oceny nie znajduje się na terenie gminy Cmolas.

Ocena wykazała słaby stan chemiczny i dobry stan ilościowy jednolitej części wód PLGW2000135 - ogólny stan JCWPd oceniono jako stan słaby oraz dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy jednolitej części wód: PLGW2000134 - ogólny stan JCWPd oceniono jako stan dobry.

Wyniki ocen zawarte są w „Raporcie z oceny stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach - stan na 2022 rok”, dostępnym na stronie: <https://mjwp.gios.gov.pl/raportyart/2022.html>.

W związku ze stwierdzeniem słabego stanu chemicznego wód jednolitej części wód Nr 135, od 2023 r. prowadzony jest co roku monitoring operacyjny jej stanu chemicznego (wyniki w punktach znajdują się na stronie <https://mjwp.gios.gov.pl/>).

11. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w latach 2023-2024 przeprowadził 5 kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi na terenie gminy Cmolas.

12. Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Działanie ciągłe.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt ustawy z dnia 19 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy mają obowiązek prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości płynne (szamb) oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków.

13. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz protekcji gminy przed powodzią i suszą

Działania edukacyjne i promocyjne dotyczące ochrony wód oraz przeciwdziałania powodzi i suszy realizowane były w ramach zajęć:

- „Woda wokół nas” – cykl lekcji przyrodniczych i warsztatów uświadamiających znaczenie wody w codziennym życiu oraz konieczność jej ochrony,
- „Oszczędzamy wodę” – zajęcia praktyczne z elementami eksperymentów, pokazujące sposoby ograniczania zużycia wody w domu, szkole i w gospodarstwie.

3.5. Gospodarka wodno-ściekowa

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 6 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
 ↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 30. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.			
Kierunek: Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki			
1.	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody	Gmina Cmolas, Zakład Usług Komunalnych w Cmolasie	↓
2.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gmina Cmolas, Zakład Usług Komunalnych w Cmolasie	↑
Kierunek: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych			
3.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej	Gmina Cmolas, Zakład Usług Komunalnych w Cmolasie	↑
4.	Rozbudowa i modernizacja urządzeń do oczyszczania ścieków komunalnych	Gmina Cmolas, Zakład Usług Komunalnych w Cmolasie	↓
5.	Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych	mieszkańcy	↑
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
6.	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	Gmina Cmolas, Zakład Usług Komunalnych w Cmolasie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody

Brak realizacji zadania w raportowanych latach.

2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę

3. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej

W 2023 r. w ramach zadania pn. „Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Cmolas” zostały wykonane następujące odcinki sieci wodociągowych:

- Budowa sieci wodociągowej w Cmolasie (przy drodze „Księża”),
- Rozbudowa przepompowni ścieków oraz budowa sieci wodociągowej w Cmolasie (osiedle Dąbrówka),
- Budowa sieci wodociągowej Trzęsówka-Ostrowy Tuszowskie.

Zadanie to zostało wykonane w okresie od 1.06.2023r. do 31.08.2023r. Na terenie Trzęsówki i Ostrow Tuszowskich została wybudowana sieć wodociągowa wraz z przyłączami do budynków. Również w miejscowości Cmolas przy drodze Księżej zostanie wykonana sieć wodociągowa z przyłączami. Na osiedlu Dąbrówka w Cmolasie została także rozbudowana przepompownia ścieków oraz wykonana sieć wodociągowa i kanalizacja sanitarna. Koszt inwestycji to 515 862,42zł w tym 393 790,18 zł dofinansowania ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Wiejskich na lata 2014-2020.

Inwestycje z dotacji celowej wykonane w 2023 r.

- Rozbudowa sieci wod-kan na terenie gminy Cmolas (Ostrowy Tuszowskie, Toporów, Hadykówka) – 69 349,84 zł,
- Zakup pompy SEG na pompownię ścieków w Hadykówce na wymianę uszkodzonej – 9 231,65 zł,
- Zakup części wodociągowych – 10 031,99 zł.

W 2024 r.:

- zakupiono i zamontowano trzy szafy zasilające – sterujące pompowni ścieków P1, P2 w Ostrowach Tuszowskich oraz P3 w Cmolasie – Dąbrówka na wymianę istniejących, które ze względu na swój stan techniczny i częste awarie, wymagały pilnej wymiany – koszt 43 862,80 zł,
- Zakupiono 3 nowe pompy do pompowni ścieków na wymianę istniejących, ze względu na duży stopień zużycia i kosztowne remonty – koszt - 16 480,22 zł,
- Zamontowano na dwóch pompowniach ścieków kondensatory do kompensacji mocy biernej w celu redukcji kosztów energii,
- Wykonano remont pompowni PJ1 w Jagodnika – wymiana trojaka tłocznego wraz zaworami zwrotnymi i zasuwami,
- Przebudowano wadliwy odcinek sieci kanalizacyjnej w Ostrowach Tuszowskich ze względu na często występujące awarie,
- Wymieniono cztery kompletne hydranty na sieci wodociągowej.

Inwestycje wykonane w 2024 r. i przekazane przez UG do eksploatacji przez ZUK:

- Sieć wodociągowa o długości 748 metrów (Jagodnik),
- Sieć wodociągowa wykupiona od prywatnych inwestorów – 1759 metrów (Cmolas),
- Sieć kanalizacyjna – 994 metry wraz z pompownią ścieków (Jagodnik),
- Sieć kanalizacyjna wykupiona od prywatnych inwestorów - 173 metry (Cmolas),
- Remont sieci wodociągowej wraz z przyłączami – Cmolas – strona zachodnia od DK9 (wymiana 6 hydrantów i 20 węzłów wodociągowych wraz z 34 zasuhami sieciowymi od DN-80 do DN 200 oraz wymiana około 7500 metrów metalowych przewodów wodociągowych na przewody wykonane z rur PE wraz zasuhami przydomowymi i nawiertkami. Wymieniono również zawory główne, zamontowano zawory antyskażeniowe oraz zaktualizowano inwentaryzację geodezyjną sieci wodociągowej. Remontem przyłączy objęto 282 budynki mieszkalne),
- Przebudowa sieci wodociągowej usytuowanej pod drogami gminnymi,
- Poręby Dymarskie - 422 metry Ø 90 mm wraz z trzema przyłączami,
- Trzęsówka – Jagodnik – 535 metrów Ø 160 mm wraz z czterema przyłączami,
- Cmolas (ścieżki) – 376 metrów Ø 160 mm wraz z trzema przyłączami.

W ramach inwestycji pn. „Modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w Cmolasie i Jagodniku” wykonano następujące zadania:

- remont sieci wodociągowej w miejscowości Cmolas strona zachodnia
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jagodnik i Cmolas
- budowa i przebudowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Cmolas i Jagodnik.

Koszt zadania wyniósł 2 743 008,63 zł, w tym dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład 2 605 858,20 zł.

4. Rozbudowa i modernizacja urządzeń do oczyszczania ścieków komunalnych

Brak realizacji zadania w raportowanych latach.

5. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych

Mieszkańcy gminy Cmolas realizują zadanie w ramach bieżącej działalności. Tabela poniżej przedstawia jak zmieniały się ilości zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2022-2024.

Tabela 31. Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na przestrzeni lat 2022-2024

Rok	2022	2023	2024
Zbiorniki bezodpływowe - stan w dniu 31 grudnia	486	278	286
Przydomowe oczyszczalnie ścieków - stan w dniu 31 grudnia	106	208	221

źródło: GUS

6. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków

W placówkach oświatowych na terenie gminy realizowane były zadania edukacyjne, promocyjne i propagujące wiedzę dotyczącą konieczności, celów, zasad i sposobów oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych zagadnień związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków.

3.6. Gleby

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 8 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji gleby.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
 ↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 32. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gleby

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu			
Kierunek: Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi			
1.	Prowadzenie monitoringu jakości gleb	IUNG w Puławach, GIOŚ, OSChR	↔
2.	Promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju	Gmina Cmolas, ODR, ARiMR, właściciele gruntów	↑
3.	Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową	Gmina Cmolas	↔
4.	Wapnowanie gleb zakwaszonych, dekontaminacja terenów przemysłowych	Gmina Cmolas, przedsiębiorcy, właściciele terenu	↑
Kierunek: Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych			
5.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym	Starostwo Powiatowe, władający powierzchnią ziemi lub inni sprawcy zanieczyszczenia	↓
6.	Prowadzenie wykazu historycznie zanieczyszczonych powierzchni ziemi	Starostwo Powiatowe	↔
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
7.	Szkolenie rolników w zakresie stosowania środków ochrony roślin i nawożenia, wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych	Gmina Cmolas, Starostwo Powiatowe, ODR, ARMiR	↑
8.	Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych	Gmina Cmolas, ODR, ARMiR	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Prowadzenie monitoringu jakości gleb

Na terenie gminy Cmolas brak punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu chemizmu gleb ornych Polski. Najbliższy punkt nr 383 znajduje się w miejscowości Kolbuszowa Górna, gmina Kolbuszowa, powiat kolbuszowski. Wyniki z punktu dostępne są pod adresem: https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/index.php?mod=pomiary&p=383.

2. Promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale w latach 2023-2024 udzielał pomocy rolnikom w zakresie wypełniania wniosków o przyznanie płatności rolno środowiskowo klimatycznych, planów działalności rolno środowiskowo klimatycznej, ekspertyz przyrodniczych przy realizacji niektórych interwencji.

3. Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową

Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową realizowane było poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp), w ramach bieżącej działalności gminy. Rozwiązanie to miało na celu ochronę gleb przed nadmierną utratą powierzchni biologicznie czynnej, zachowanie równowagi przyrodniczej oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

4. Wapnowanie gleb zakwaszonych, dekontaminacja terenów przemysłowych

W ramach programu „Wapnowanie gleb” realizowanego przez WFOŚiGW w Rzeszowie, mieszkańcy gminy mogli uzyskać dofinansowanie na wykonanie tego zadania. W analizowanym okresie przyznano i wypłacono cztery dotacje na ten cel.

5. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym

W latach 2023–2024 na terenie Gminy Cmolas nie były prowadzone działania związane z rekultywacją terenów zdegradowanych i zdewastowanych oraz remediacją obszarów zanieczyszczonych.

Tabela 33. Grunty zrehabilitowane na terenie gminy

Tabela 55: Grunty zrekultywowane na terenie gminy			
Wskaźnik	Jednostka	Wartość	
		2023	2024
Grunty wymagające rekultywacji			
Ogółem	ha	20,11	20,11
Zdewastowane	ha	20,11	20,11
Zdegradowane	ha	0	0
Grunty w ciągu roku			
Zrekultywowane	ha	0	0
Zagospodarowane	ha	0	0

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Wskaźnik	Jednostka	Wartość	
		2023	2024
W tym na cele			
Rolne	ha	0	0
Leśne	ha	0	0

źródło: Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej

6. Prowadzenie wykazu historycznie zanieczyszczonych powierzchni ziemi

Wykaz prowadzony na bieżąco przez Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej. Aktualizowany jest co 2 lata (ostatnia aktualizacja w 2024 roku, nie zidentyfikowano żadnego potencjalnego historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi).

7. Szkolenie rolników w zakresie stosowania środków ochrony roślin i nawożenia, wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych

8. Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale realizował w raportowanych latach następujące zadania:

- prowadzono działania w zakresie przygotowania i realizacji działań w ramach PS WPR 2023-2027,
- prowadzono doradztwo i szkolenia dla rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich. W ramach realizowanego programu szkoleniowego organizowane są szkolenia statutowe, dotyczące bieżących potrzeb szkoleniowych w terenie, szkolenie projektowe obejmujące zagadnienie związane z funkcjonowaniem obszarów wiejskich. Realizowane są również szkolenia komercyjne, podstawowe i uzupełniające nt. „Stosowanie środków ochrony roślin sprzętem naziemnym”,
- przeprowadzano badania techniczne opryskiwaczy w celu sprawdzenia stanu technicznego sprzętu używanego do stosowania środków ochrony roślin,
- udzielano pomocy rolnikom w zakresie wypełniania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednie,
- udzielano pomocy rolnikom w zakresie wypełniania wniosków o przyznanie płatności ekologicznych do sporządzonych wniosków opracowywane są plany działalności ekologicznej, jak również świadczona jest pomoc w wypełnianiu innych dokumentów związanych z certyfikacją produkcji ekologicznej,
- opracowywano plany nawozowe, plany nawożenia azotem oraz wyliczenia maksymalnych dawek azotu dla gospodarstw rolnych,
- udzielano pomocy w wypełnianiu wniosków i opracowaniu biznesplanów z zakresu realizacji różnych inwestycji w gospodarstwach rolnych z zakresu produkcji roślinnej, zwierzęcej, dopłat do oprocentowania kredytów bankowych, inwestycji budowlanych w gospodarstwach rolnych.

3.7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 10 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 34. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój gminy			
Kierunek: Racjonalna gospodarka odpadami			
1.	Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych zezwoleń na zbieranie, przetwarzanie oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów	Starostwo Powiatowe, Marszałek Województwa, WIOŚ	↑
2.	Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów	Gmina Cmolas, mieszkańcy, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	↔
3.	Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy regulaminu utrzymania czystości i porządku	Gmina Cmolas	↔
4.	Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Gmina Cmolas	↑
5.	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przekazywane UMWP i WIOŚ	Gmina Cmolas	↔
6.	Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Gmina Cmolas, PGL LP	↔
7.	Modernizacja i budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Cmolas, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	↑
Kierunek: Gospodarka odpadami zawierającymi azbest			
8.	Realizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Cmolas	Gmina Cmolas, mieszkańcy, WFOŚiGW	↔
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
9.	Działania edukacyjno-informacyjne dotyczące właściwego postępowania z odpadami w tym zwiększenia efektywności selektywnego zbierania u „źródła” oraz edukacja w zakresie minimalizacji produkcji odpadów	Gmina Cmolas, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	↑

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
10.	Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności	Gmina Cmolas	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych zezwoleń na zbieranie, przetwarzanie oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego prowadził w ramach działalności statutowej kontrolę przestrzegania i stosowania przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska w szczególności realizacji obowiązków wynikających z:

- Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz przepisów wykonawczych,
- Decyzji, którą udzielono zezwolenia na przetwarzanie odpadów.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w latach 2023-2024 przeprowadził 4 kontrole w zakresie przestrzegania warunków wydanych zezwoleń na zbieranie, przetwarzanie oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów na terenie gminy Cmolas.

2. Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów

Odbiorem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych gminy zajmuje się firma wyłoniona w przetargu:

- W 2023 i 2024 roku odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych zajmowało się konsorcjum firm: Bioselect Sp. z o.o. ul. Łagowska 37 26-035 Raków (Lider), Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „ZIELIŃSKI” Zbigniew Zieliński ul. Klasztorna 27A 26-035 Raków (Partner).

Ilość odpadów odebranych od właścicieli nieruchomości na terenie gminy Cmolas w raportowanych latach przedstawiono w tabeli.

Tabela 35. Ilość odpadów komunalnych odebranych, zebranych i przekazanych z terenu Gminy Cmolas w latach 2023-2024

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów (Mg)	
		2023	2024
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	697,8200	649,0400
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	42,8600	36,3200
15 01 07	Opakowania ze szkła	16,9000	12,0000
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	8,6200	1,0600
20 01 01	Papier i tektura	2,0700	10,5800
20 01 02	Szkło	100,3900	109,3000
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	2,1800	0,9000

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów (Mg)	
		2023	2024
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	149,9300	171,6200
16 01 03	Zużyte opony	8,0200	12,6200
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	20,4400	34,4710
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	0,1500	5,3200
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	1,2280	0,5240
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	1,5830	1,4830
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	1,8260	1,5420
20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	-	4,5000
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	-	0,0297
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	0,3600	-
Razem		1 054,3770	1 051,3097

źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Cmolas za rok 2023 i 2024

Koszty poniesione w ramach prowadzenia systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy wyniosły następująco:

- Za 2023 r. – 968 025,18 zł,
- Za 2024 r. – 1 032 007,61 zł.

3. Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy regulaminu utrzymania czystości i porządku

W 2023 r. systematycznie prowadzono są działania mające na celu weryfikację danych zawartych w deklaracjach i sprawdzenie ich ze stanem faktycznym.

4. Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych

Zgodnie z art. 3b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są obowiązane osiągnąć:

- za rok 2023 poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 35%. Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych przez Gminę Cmolas wynosi – 44,53 % – wymagany poziom został osiągnięty.
- za rok 2024 poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 45%. Osiągnięty poziom recyklingu

i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych przez Gminę Cmolas wynosi – 45,20 % – wymagany poziom został osiągnięty

5. Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przekazywane UMWP i WIOŚ

Gminy Cmolas składa corocznie w terminie za pośrednictwem bazy BDO sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

6. Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów

Na terenie gminy w raportowanych latach nie zidentyfikowano dzikich wysypisk śmieci w związku z czym nie było konieczności realizacji zadania.

7. Modernizacja i budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadami Komunalnymi został wybudowany w 2021 r.

8. Realizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Cmolas

W 2023 r. w wyniku realizacji zadania objętego umową unieszkodliwiono wyroby zawierające azbest w ilości 106,8200 Mg. Całkowity koszt zadania wyniósł 43 723,56 zł, w tym:

- 32 792,67 zł NFOWŚiGW,
- 4 372,35 zł WFOŚiGW,
- 6 558,54 zł UG Cmolas.

Tabela 36. Wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Cmolas [kg]

zinwentaryzowane	Razem	2 652 705
	Osoby fizyczne	2 642 056
	Osoby prawne	10 649
unieszkodliwione	Razem	582 075
	Osoby fizyczne	581 275
	Osoby prawne	800
pozostate do unieszkodliwienia	Razem	2 070 631
	Osoby fizyczne	2 060 782
	Osoby prawne	9 849

źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl [stan na: 03.09.2025 r.]

9. Działania edukacyjno-informacyjne dotyczące właściwego postępowania z odpadami w tym zwiększenia efektywności selektywnego zbierania u „źródła” oraz edukacja w zakresie minimalizacji produkcji odpadów

Działania ekologiczne realizowane na terenie Gminy Cmolas:

- Edukacja ekologiczna w szkołach:
 - Organizowanie zabaw matematycznych „Szukamy rady na złe odpady”.
 - Udział uczniów w wojewódzkim konkursie plastycznym „ZERO WASTE” – przygotowanie prac z odpadów ekologicznych.
 - Sprzątanie terenów wokół szkoły w ramach ogólnopolskiej akcji „Sprzątamy dla Polski”.
 - Pogadanki i zajęcia tematyczne dotyczące zasad prawidłowej segregacji odpadów i znaczenia recyklingu.
 - Wykonywanie „Ekologicznych stworków” oraz „Robotów własnego pomysłu” z materiałów pochodzących z recyklingu.
 - Angażowanie uczniów w zbiórki surowców wtórnych (m.in. nakrętek).
 - Realizacja projektu „Dbamy o przyrodę – opakowania ekologiczne” (segregacja opakowań, quiz ekologiczny).
 - Lekcje dotyczące wpływu działalności człowieka na środowisko – oglądanie filmów edukacyjnych, gry i quizy ekologiczne.
 - Aktywny udział w ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie Świata 2024” pod hasłem „Na straży czystej Ziemi od 1944 roku” – zajęcia w klasach oraz prace porządkowe w terenie.
- Akcje i kampanie ekologiczne:
 - „Sprzątanie Świata” oraz „Sprzątamy dla Polski” – wspólne akcje uczniów klas 0–VIII, nauczycieli i mieszkańców. Ich celem jest nie tylko oczyszczanie terenów zielonych, ulic i miejsc publicznych, ale również kształtowanie postaw proekologicznych, rozmowy o ochronie przyrody, recyklingu i ograniczaniu plastiku.
 - „Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci” – cykliczna akcja organizowana wspólnie z Parafią pw. Św. Anny w Trzęsówce. Elektrośmieci zbierane są na parkingu przy kościele. W 2023 r. zebrano ok. 1100 kg, a w 2024 r. ok. 600 kg zużytego sprzętu.
 - Zbiórka zużytych baterii – prowadzona we współpracy z firmą REBA. Kartony na baterie znajdują się w szkole, a po ich zapelnieniu firma odbiera odpady i dostarcza nowe pojemniki.
 - Konkurs plastyczny „Śmieciosztuka – drugie życie odpadów” – skierowany do rodzin z Gminy Cmolas. Zwycięzcy otrzymali nagrody, a pozostali uczestnicy upominki.
- Współpraca z instytucjami i edukacja poza szkołą:
 - Udział mieszkańców w zajęciach prowadzonych w Centrum Edukacji Ekologicznej „Puszcza Sandomierska” w Ostrowach Tuszowskich – w 2024 roku uczestniczyło w nich 1 949 osób.
- Działania informacyjne i kontrolne gminy:
 - Wywieszanie plakatów o zasadach poprawnej segregacji odpadów w Urzędzie Gminy i PSZOK.

- Publikowanie na stronie internetowej Urzędu Gminy informacji dotyczących segregacji odpadów oraz zachęcanie mieszkańców do przemyślnych zakupów w celu ograniczenia powstawania odpadów.
- Rozdawanie ulotek informacyjnych w PSZOK.
- Kontrola segregacji odpadów w PSZOK.
- Wprowadzenie do umów z firmami odbierającymi odpady zapisu o obowiązku monitorowania prawidłowości segregacji. W przypadku nieprawidłowości wykonawca zobowiązany jest poinformować Urząd Gminy.
- Prowadzenie w szkołach zajęć edukacyjnych dotyczących selektywnej zbiórki odpadów oraz możliwości powtórnego wykorzystania przedmiotów.

10. Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności

Na stronie internetowej Urzędu Gminy została zamieszczona informacja zachęcająca mieszkańców do dokonywania racjonalnych i przemyślnych zakupów, co pozwoliło ograniczyć ilość powstających odpadów. Gmina Cmolas, jako gmina wiejska, charakteryzuje się tym, że większość mieszkańców posiada kompostowniki i prowadzi kompostowanie odpadów biodegradowalnych.

3.8. Zasoby geologiczne

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 4 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji zasoby geologiczne.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 37. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zasoby geologiczne

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych			
Kierunek: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych			
1.	Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów, poprzez prowadzenie systematycznych kontroli	OUG	↑
2.	Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	Starostwo Powiatowe, OUG, Urząd Marszałkowski	↔
3.	Ujawnianie złóż kopalin w celu ich ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Cmolas	↔
4.	Rekultywacja terenów po zakończonym wydobyciu	zakłady wydobywcze, przedsiębiorstwa	↔

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów, poprzez prowadzenie systematycznych kontroli

W 2024 r. Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krośnie przeprowadził kampanię informacyjno-edukacyjną dotyczącą ograniczenia nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż.

2. Kontrola realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż

W okresie od 2023 r. do 2024 r. Okręgowy Urząd Górniczy w Krośnie obejmował bieżącą kontrolą zakłady górnicze zlokalizowane na terenie Gminy Cmolas, zgodnie z planem pracy i w ramach przyznaných środków budżetowych.

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w latach 2023-2024 nie prowadził kontroli realizacji koncesji na wydobywanie kopalin złóż na terenie gminy.

3. Ujawnianie złóż kopalin w celu ich ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Gmina ujawnia złoża kopalin w celu ich ochrony poprzez uwzględnianie ich w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Działania te realizowane są zarówno w ramach bieżących prac planistycznych, jak i w sytuacjach wynikających z zaistniałych potrzeb.

4. Rekultywacja terenów po zakończonym wydobywaniu

Rekultywacja terenów po zakończonym wydobywaniu prowadzona jest w ramach bieżącej działalności zakładów wydobywczych oraz wyspecjalizowanych przedsiębiorstw zajmujących się rekultywacją. Działania te obejmują m.in. wyrównanie i zabezpieczenie terenu, odtworzenie warstwy glebowej, nasadzenia roślinności oraz przywracanie terenom zdegradowanym funkcji przyrodniczych, rolnych lub leśnych. Celem prowadzonych prac jest ograniczenie negatywnego wpływu działalności wydobywczej na środowisko oraz stopniowe przywracanie wartości użytkowych i krajobrazowych obszarów poeksploatacyjnych.

3.9. Zasoby przyrodnicze

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 10 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji zasoby przyrodnicze.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
 ↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 38. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zasoby przyrodnicze

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.			
Kierunek: Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów			
1.	Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych	Gmina Cmolas, RDOŚ	↓
2.	Monitoring obszarów chronionych	RDOŚ	↓
3.	Realizacja planów zadań ochronnych obszarów NATURA 2000	Gmina Cmolas, RDOŚ	↑
4.	Leczenie, pielęgnacja drzewostanów oraz nasadzenia drzew i krzewów	Gmina Cmolas	↑
5.	Usuwanie roślinności inwazyjnej	Gmina Cmolas, zarządzający obszarem	↓
6.	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania i powiększania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych oraz ograniczenie przeznaczenia terenów zieleni pod zabudowę, odpowiednie ich kształtowanie i rewitalizacja	Gmina Cmolas	↔
7.	Utrzymanie, wymiana i wprowadzenie zadrzewień przydrożnych i zadrzewień śródpolnych	Gmina Cmolas, zarządcy dróg	↔
8.	Opieka nad dzikimi i bezdomnymi zwierzętami	Gmina Cmolas	↑
9.	Ochrona, pielęgnacja i odtwarzanie poprzez nasadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych tworzących korytarze ekologiczne oraz utrzymanie zieleni na terenie gminy	Gmina Cmolas	↔
Kierunek: Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych i zwiększanie lesistości			
10.	Realizacja zapisów Planu Urządzenia Lasu, prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej	Nadleśnictwa	↑

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
11.	Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	Gmina Cmolas, RDLP	↑
12.	Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych oraz trwałości użytkowania w ramach prowadzonej zrównoważonej gospodarki leśnej	Nadleśnictwa	↑
13.	Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska śmieci)	Nadleśnictwa	↔
14.	Zalesianie gruntów, zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej	Nadleśnictwa, właściciele gruntów	↑
Kierunek: Edukacja ekologiczna			
15.	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów, prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Gmina Cmolas, powiat, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, UMWP, RDLP	↑

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych

W analizowanych latach nie realizowano zadania z uwagi na brak zaistniałej potrzeby.

2. Monitoring obszarów chronionych

W analizowanych latach RDOŚ w Rzeszowie nie realizował zadania.

3. Realizacja planów zadań ochronnych obszarów NATURA 2000

W latach 2022-2023 RDOŚ w Rzeszowie realizował zadanie polegające na opracowaniu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Sandomierska PLB180005. Na podstawie zrealizowanej przez Wykonawcę dokumentacji, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie ustanowił Plan Zadań Ochronnych zarządzeniem z dnia 20 listopada 2023 r. Koszt zadania wyniósł 243 400,00 zł i został sfinansowany ze środków POIiŚ 2014 – 2020.

4. Leczenie, pielęgnacja drzewostanów oraz nasadzenia drzew i krzewów

W raportowanych latach były wykonywane nasadzenia drzew i krzewów, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 39. Nasadzenia drzew i krzewów na terenie gminy Cmolas

Rok	2022	2023	2024
Sadzenie drzew [szt.]	20	15	10
Sadzenie krzewów [szt.]	0	150	1

źródło: GUS

5. Usuwanie roślinności inwazyjnej

W analizowanych latach nie realizowano zadania z uwagi na brak zaistniałej potrzeby.

6. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania i powiększania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych oraz ograniczenie przeznaczenia terenów zieleni pod zabudowę, odpowiednie ich kształtowanie i rewitalizacja

W ramach bieżącej działalności oraz w razie zaistniałych potrzeb gmina uwzględnia w dokumentach planistycznych zachowanie i powiększanie terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych, ogranicza przeznaczenie terenów zieleni pod zabudowę, a także prowadzi ich odpowiednie kształtowanie i rewitalizację.

7. Utrzymanie, wymiana i wprowadzenie zadrzewień przydrożnych i zadrzewień śródpolnych

Zadanie polegające na utrzymaniu, wymianie i wprowadzaniu zadrzewień przydrożnych i zadrzewień śródpolnych realizowane jest na bieżąco w ramach działań inwestycyjnych – drogowych.

8. Opieka nad dzikimi i bezdomnymi zwierzętami

Rady Gminy Cmolas Uchwałą Nr XLIX/366/23 z dnia 31 marca 2023 r. przyjęła „Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Cmolas w 2023 roku”, a Uchwałą Nr LXI/458/24 z dnia 4 kwietnia 2024 r. przyjęła „Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Cmolas w 2024 roku”.

Celem Programu jest zapobieganie bezdomności zwierząt na terenie Gminy oraz zapewnienie właściwej opieki bezdomnym zwierzętom domowym, gospodarskim oraz wolno żyjącym kotom przebywającym w granicach administracyjnych Gminy.

Koszt realizacji zadania przewidzianego Ustawą o ochronie zwierząt w 2023 r. wyniósł – 68 180,79 zł, a w 2024 r. 80 809,61 zł.

9. Ochrona, pielęgnacja i odtwarzanie poprzez nasadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych tworzących korytarze ekologiczne oraz utrzymanie zieleni na terenie gminy

Gmina, w ramach bieżącej działalności oraz w razie zaistniałych potrzeb, uwzględnia w dokumentach planistycznych konieczność zachowania i powiększania terenów zielonych

na obszarach zurbanizowanych. Obejmuje to ograniczenie przeznaczania terenów zieleni pod zabudowę, ich odpowiednie kształtowanie oraz działania rewitalizacyjne.

10. Realizacja zapisów Planu Urządzenia Lasu, prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej

W piątym roku obowiązywania Planu Urządzenia Lasu nadleśnictwo realizowało zadania zgodnie z przyjętymi zapisami PUL. Zaawansowanie prac jest adekwatne do upływu czasu i pozostaje w pełnej zgodności z harmonogramem oraz zasadami prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej.

11. Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej

Nadleśnictwo Kolbuszowa realizowało zadanie poprzez realizację czynności zapobiegających oraz utrudniających wystąpienie pożarów na terenie gminy Cmolas. Koszt poniesiony na realizację zadania w latach 2023-2024 wyniósł 20 220,04 zł.

12. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych oraz trwałości użytkowania w ramach prowadzonej zrównoważonej gospodarki leśnej

W ramach zadania dotyczącego zachowania i ochrony zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych oraz zapewnienia trwałości ich użytkowania, nadleśnictwo prowadzi działania zgodnie z zapisami Planu Urządzenia Lasu. Realizowane prace obejmują zarówno czynności ochronne, jak i gospodarcze, ukierunkowane na zachowanie różnorodności biologicznej, trwałość drzewostanów oraz ich zdolność do pełnienia funkcji przyrodniczych, gospodarczych i społecznych. Podejmowane działania są elementem prowadzonej zrównoważonej gospodarki leśnej, co zapewnia utrzymanie równowagi pomiędzy użytkowaniem zasobów leśnych a koniecznością ich ochrony i odtwarzania.

13. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska śmieci)

W zakresie stałego monitoringu środowiska leśnego nadleśnictwo prowadzi działania ukierunkowane na przeciwdziałanie zjawiskom niepożądanym, takim jak zagrożenie pożarowe, występowanie chorób i szkodników oraz pojawianie się nielegalnych wysypisk odpadów. Czynności z tego zakresu realizowane są systematycznie na terenie gminy Cmolas, w ramach ochrony lasu. Obejmują one zarówno codzienną obserwację i patrolowanie terenów leśnych, jak i działania prewencyjne oraz interwencyjne w przypadku stwierdzenia zagrożeń. Dzięki temu możliwe jest szybkie reagowanie oraz minimalizowanie skutków niekorzystnych zjawisk, a tym samym utrzymywanie stabilności i bezpieczeństwa ekosystemów leśnych. Środki wydatkowane na ten cel z budżetu nadleśnictwa w latach 2023-2024 wyniosły 2 644,72 zł.

14. Zalesianie gruntów, zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej

Nadleśnictwo Kolbuszowa realizowało zadanie poprzez wykonywane prace odnowieniowe na terenie gminy Cmolas. Wydatkowano na ten cel ze środków nadleśnictwa 15 008,35 zł.

15. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów, prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Nadleśnictwo Kolbuszowa wykonywało w latach 2023-2024 prace utrzymaniowe oraz ręczne na obiektach edukacyjnych na terenie gminy Cmolas. Koszty poniesione na ten cel wyniosły 16 014,47 zł.

Ponadto na terenie gminy prowadzono:

- cykl zajęć edukacyjnych i warsztatów tematycznych:
 - „Dbam o mój świat” – zajęcia z akcentem na dbanie o środowisko i najbliższe otoczenie.
 - „Las i jego mieszkańcy” – zajęcia poświęcone ochronie środowiska i zwierząt chronionych.
 - „Pszczoły i mrówki w przyrodzie” – poznawanie życia pracowitych zwierząt i troska o środowisko.
 - „Rośliny wokół nas” – zajęcia edukacyjne promujące ochronę roślin w najbliższym otoczeniu.
 - „Chcę być zdrowy” – zajęcia o zdrowym odżywianiu i ochronie środowiska.
 - „Lepszy świat” – edukacja ekologiczna i promowanie odpowiedzialności za przyszłość.
 - „Pożyteczne i szkodliwe bakterie” – zajęcia dotyczące czystości powietrza i ochrony środowiska.
 - „Jak chronimy przyrodę?” – zajęcia tematyczne, zabawy edukacyjne, plakat „Chronimy przyrodę”.
 - „Wpływ przyrody na życie człowieka” – film edukacyjny, rymowanki i dyskusje o zdrowiu i środowisku.
 - „Dziennik przyrodnika” – cykl zajęć z planowymi działaniami sprzyjającymi zdrowej przyrodzie.
- Konkursy i projekty plastyczne:
 - „Chrońmy Ziemię” – klasowy konkurs plastyczny.
 - „Śmieciosztuka – drugie życie odpadów” – konkurs dla rodzin z terenu gminy.
 - Konkursy organizowane przez Nadleśnictwo Kolbuszowa w Świerczowie:
 - „Las o świecie” – popularyzacja wiedzy ekologicznej, kształtowanie postaw proekologicznych, racjonalne gospodarowanie odpadami.
 - „Magia w drewnie zapisana” – promocja ekologii, ochrony powierzchni Ziemi i świadomego gospodarowania odpadami.
 - Przedszkolny międzyoddziałowy konkurs plastyczny „Ziemia nasza planeta”.
 - Rejonowy Konkurs „ABC EKOLOGII” – udział uczniów, zwycięstwo dwóch osób.

- wycieczki edukacyjne i zajęcia terenowe:
 - Wycieczka do Nadleśnictwa w Świerczowie – lekcje przyrodnicze.
 - Wycieczka do Parku Rozrywki „Zoom Natura” w Janowie Lubelskim – warsztaty w Laboratorium Awifauny i Troposfery.
 - Spacer z dziećmi do lasu – edukacja o faunie, florze i zasadach zachowania w środowisku leśnym.
- akcje i programy proekologiczne:
 - Akcja ekologiczna „Dbamy o środowisko – Dzień drzewa” – sadzenie krzewów na placu zabaw, pogadanki i zajęcia praktyczne z Nadleśnictwem Kolbuszowa.
 - Program ogólnopolski „Kubusiowi Przyjaciele Natury” – uczestnictwo oddziału przedszkolnego:
 - Edukacja proekologiczna: nauka segregacji odpadów, oszczędzania wody i energii.
 - Aktywność fizyczna: gry i zabawy w plenerze.
 - Zdrowe odżywianie: nauka wartości warzyw, owoców i codziennego spożycia soków.
 - Kreatywność i zabawa: zajęcia w formie scenariuszy, gier, bajek i prac plastycznych.

3.10. Zagrożenia poważnymi awariami

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 6 zadań środowiskowych w ramach obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami.

↑ - zadanie zrealizowane → - zadanie w trakcie realizacji
↔ - zadanie ciągle ↓ - zadanie niezrealizowane

Tabela 40. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Stan realizacji
Cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków			
Kierunek: Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii			
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Gmina Cmolas, WIOŚ, przedsiębiorstwa, PSP, policja	↑
2.	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Gmina Cmolas, WIOŚ	↑
3.	Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii, PSP, specjalistyczne jednostki ratownictwa chemicznego	↓
4.	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	RDOŚ	↓
5.	Nadzór nad logistyką transportową substancji niebezpiecznych	ITD, zarządcy dróg	↔
Kierunek: Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych			
6.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Cmolas, służby interwencyjne, WIOŚ, Podkarpacki Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego, policja, PSP, placówki oświatowe	↓

źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”

1. Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)

Z dokumentacji WIOŚ w Rzeszowie wynika, że na terenie Gminy Cmolas nie ma zlokalizowanych zakładów zaliczonych do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej

awarii przemysłowej (ZDR) oraz zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii (ZZR). Na tym terenie zlokalizowany jest jeden zakład zaliczany do potencjalnych sprawców poważnych awarii – Zakład Produkcyjno-Usługowy „CMOL-FRUT” w Cmolasie, 36-105 Cmolas 208C.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w 2023 r. przeprowadził 1 kontrolę zakładu na terenie gminy Cmolas w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

2. Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom

Gmina Cmolas w raportowanych latach wsparła jednostki straży pożarnej na zakup sprzętu do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom w kwocie 128 641,00 zł.

3. Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku

W raportowanych latach nie realizowano zadania z uwagi na brak wystąpienia poważnych awarii w środowisku.

4. Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego

RDOŚ w Rzeszowie w analizowanych latach nie realizował zadania z uwagi na brak wystąpienia takiej potrzeby.

5. Nadzór nad logistyką transportową substancji niebezpiecznych

Nadzór nad logistyką transportową substancji niebezpiecznych jest realizowany na bieżąco przez właściwe przedsiębiorstwa

6. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii

W latach 2023-2024 nie realizowano zadania.

4. Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas wyznaczył 91 zadań w 10 obszarach interwencji. W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2024 r. podjęto się realizacji 79 zadań.

Należy podkreślić, iż wiele zadań wpisuje się w realizację więcej niż jednego strategicznego celu długoterminowego. Znaczna część zadań ma charakter ciągły.

Stopień realizacji zadań dla gminy Cmolas wynosi 86,81 %.

Poniżej zestawiono ilość zadań wyznaczonych i zrealizowanych w poszczególnych obszarach interwencji. Część zadań posiada charakter administracyjny i jest realizowana w ramach bieżącej działalności podmiotów.

Tabela 41. Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska

Lp.	Obszar interwencji	Liczba zadań wyznaczonych	Liczba zadań zrealizowanych/ realizowanych	% realizacji POŚ
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	16	15	93,75 %
2.	Zagrożenia hałasem	7	7	100,00 %
3.	Pole elektromagnetyczne	6	4	66,67 %
4.	Gospodarowanie wodami	13	13	100,00 %
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	6	4	66,67 %
6.	Gleby	8	7	87,50 %
7.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	10	10	100,00 %
8.	Zasoby geologiczne	4	4	100,00 %
9.	Zasoby przyrodnicze	15	12	80,00 %
10.	Zagrożenia poważnymi awariami	6	3	50,00 %
Razem		91	79	86,81 %

4.1. Koszty poniesione na realizację Programu Ochrony Środowiska w latach 2023-2024

W poniższej tabeli zestawiono łączne koszty poniesione na zadania, które opisano we wcześniejszym rozdziale.

Tabela 42. Koszty poniesione na realizację Programu Ochrony Środowiska w latach 2023-2024

Obszar interwencji	Źródło finansowania	Poniesione nakłady finansowe [zł]
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Urząd Gminy	161 650,98
	Podkarpacki Program Odnowy Wsi	20 000,00
	Rządowy Program Odbudowy Zabytków	1 453 289,70
	inne	2 472 409,72
	RAZEM	4 107 350,40
Zagrożenia hałasem	Urząd Gminy	3 380 266,41
	Starostwo Powiatowe	457 597,23
	Polski Ład	12 299 174,16
	Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych	1 747 238,00
	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	1 299 708,00
	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	65 239,00
	Nadleśnictwo	50 000,00
	inne	8 658 132,08
	RAZEM	27 957 354,88
Pola elektromagnetyczne	-	-
Gospodarowanie wodami	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	3 328,38
Gospodarka wodno-ściekowa	Urząd Gminy	408 179,17
	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	393 790,18
	Polski Ład	2 605 858,2
	RAZEM	3 407 827,55
Gleby	-	-
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów Zasoby przyrodnicze	Urząd Gminy	2 006 591,33
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	4 372,35
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	32 792,67
	RAZEM	2 043 756,35
Zasoby geologiczne	-	-

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Obszar interwencji	Źródło finansowania	Poniesione nakłady finansowe [zł]
Zasoby przyrodnicze	Urząd Gminy	169 210,44
	Nadleśnictwo	33 667,54
	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	243 400,00
	RAZEM	446 277,98
Zagrożenia poważnymi awariami	Urząd Gminy	128 641,00
SUMA		37 962 567,16

źródło: opracowanie własne

*inne – brak możliwości rozdzielenia kosztów na poszczególne jednostki finansujące

5. Ocena systemu monitoringu

W celu oceny wpływu realizacji zadań wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska na poprawę środowiska na terenie gminy Cmolas zestawiono wartości wskaźników monitoringu, porównując stan w latach 2023-2024.

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Tabela 43. Wskaźniki monitoringu

Lp.	Wskaźnik	2023	2024	Źródło danych	Zmiana wskaźnika*
Ochrona klimatu i jakości powietrza					
1.	Zanieczyszczenia, dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w strefie podkarpackiej	B(a)P	B(a)P	GIOS	
2.	Długość gazociągów [m]	109 114	110 934	PSG Sp. z o.o.	
3.	% zgazyfikowania	64,1	b.d.	GUS	-
4.	Długość dróg dla rowerów [km]	0	0	GUS	-
Zagrożenie hałasem					
5.	Procent dróg krajowych o krytycznym stanie technicznym na terenie gminy Cmolas [%]	b.d.	b.d.	GDDKiA	-
Pola elektromagnetyczne					
6.	Wyniki pomiarów PEM [V/m]	-	-	GIOS	-
7.	Liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne [os.]	-	-	GIOS	-
Gospodarowanie wodami					
8.	Liczba JCWPd o słabym stanie chemicznym i ilościowym [szt.]	6	6	GIOŚ	
Gospodarka wodno-ściekowa					
9.	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności [%]	94,0	b.d.	GUS	
10.	Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	178,0	188,9	GUS	
11.	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności [%]	65,4	b.d.	GUS	
12.	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	208	221	GUS	
13.	Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.]	278	286	GUS	
Gleby					
14.	Powierzchnia gruntów: a. użytki rolne	b.d.	6 263 4 285	Starostwo Powiatowe	

*Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas
za lata 2023-2024*

Lp.	Wskaźnik	2023	2024	Źródło danych	Zmiana wskaźnika*
	b. grunty leśne c. grunty pod wodami d. grunty zabudowane i zurbanizowane e. nieużytki f. tereny różne		37 443 32 7		
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów					
15.	Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Cmolas [Mg]	1 054,3770	1 051,3097	ASGOK	
16.	Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu [%]	44,53	45,20	ASGOK	
17.	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia [kg]	b.d.	2 070 631	Baza azbsetowa	
Zasoby geologiczne					
18.	Liczba udokumentowanych złóż [szt.]	b.d.	8	PIG BIP	
Zasoby przyrodnicze					
19.	Liczba pomników przyrody [szt.]	1	1	CRFOP	
20.	Lesistość [%]	46,2	46,2	GUS	
21.	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha]	6 268,83	6 265,13	GUS	
22.	Parki spacerowo-wypoczynkowe [ha]	b.d.	b.d.	GUS	-
Zagrożenia poważnymi awariami					
23.	Liczba usuniętych poważnych awarii [szt.]	0	0	WIOŚ	
24.	Liczba zakładów zaliczanych do ZZR [szt.]	0	0	WIOŚ	

źródło: GUS, GIOŚ, Urząd Gminy, PIG-PIB, WIOŚ, PSG

*Gdzie:

kolor zielony – poprawa lub brak zmian przy pozytywnej wartości wskaźnika,

kolor czerwony – pogorszenie lub negatywna wartość wskaźnika.

6. Podsumowanie lat 2023-2024

Analizie poddano 91 zadań, które zostały wyznaczone w ramach 10 obszarów interwencji. Podjęto się realizacji 79 zadań. Realizacja Programu kształtuje się na poziomie 86,81%, co jest dobrym wynikiem.

Zadaniami niezrealizowanymi były:

- Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach,
- Prowadzenie badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy Cmolas,
- Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM,
- Rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody,
- Rozbudowa i modernizacja urządzeń do oczyszczania ścieków komunalnych,
- Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym,
- Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych,
- Monitoring obszarów chronionych,
- Usuwanie roślinności inwazyjnej,
- Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku,
- Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii.

Sporo zrealizowanych zadań jest długofalowa, to znaczy, że przedsięwzięcia są działaniami ciągłymi (wykonywanymi na bieżąco w ramach potrzeb i dostępnych środków finansowych) i cyklicznymi (corocznymi).

Nakłady poniesione na realizację Programu Ochrony Środowiska w latach 2023-2024 wyniosły prawie 38 mln zł.

Skrócona analiza poszczególnych obszarów interwencji została przedstawiona poniżej:

1) Ochrona klimatu i jakości powietrza.

W latach 2023-2024 na ww. obszar przeznaczono ponad 4,1 mln zł. Realizowano zadania monitoringowe jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Mieszkańcy podejmowali działania w zakresie modernizacji indywidualnych kotłowni domowych, wymiany nieefektywnych źródeł ciepła na mikroinstalacje fotowoltaiczne jak i termomodernizacji nieruchomości przy pomocy dofinansowania z programu „Czyste Powietrze”. Na terenie gminy zamontowano nowe punkty świetlne LED. Prowadzone były kampanie edukacyjne w zakresie ochrony powietrza.

2) Zagrożenia hałasem

Na omawiany obszar interwencji wydatkowano największe środki finansowe – prawie 28 mln zł. Na terenie gminy Cmolas podjęto szereg przedsięwzięć mających na celu poprawę

infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu drogowego. Były one realizowane przez Urząd Gminy oraz Starostwo Powiatowe. Z uwagi na brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu nie wykonywano kontroli emisji hałasu do środowiska.

3) Pole elektromagnetyczne

Działania w obszarze pola elektromagnetycznego nie miały charakteru inwestycyjnego, dlatego nie wiązały się z ponoszeniem nakładów finansowych. Prowadzono przez organy ochrony środowiska ewidencję źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy wprowadzano zapisy dotyczące ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

4) Gospodarowanie wodami

Na omawiany obszar interwencji przeznaczono ponad 3,3 tys. zł. Monitorowano jakość wód podziemnych i powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach programu „Moja Woda” Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udzielił 14 dofinansowań mieszkańcom gminy na zwiększenie retencji wody na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz na wykorzystanie wody opadowej i roztopowej. Realizowano działania utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi. Prowadzono ewidencję oraz kontrolę zbiorników bezodpływowych jak i przydomowych oczyszczalni ścieków.

5) Gospodarka wodno-ściekowa

Na omawiany obszar interwencji przeznaczono prawie 3,5 mln zł. Realizowano budowy sieci kanalizacji sanitarnej jak i wodociągowej. Realizowano działania edukacyjne upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków skierowane do dzieci i młodzieży.

6) Gleby

Na działania realizowane w ramach ww. obszaru nie wydatkowano środków finansowych. Celem obszaru była ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu. Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale w ramach bieżącej działalności prowadził działania promocyjne pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych jak i przeprowadzał szkolenia oraz doradztwa na terenie gminy Cmolas.

7) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Działania inwestycyjne w omawianym obszarze wyniosły ponad 2 mln zł. Gmina prowadziła selektywną zbiórkę odpadów komunalnych. Corocznie wykonywano sprawozdanie z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Realizowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Cmolas”. Prowadzono działalność informacyjno-edukacyjną dotyczącą gospodarki odpadami.

8) Zasoby geologiczne

Działania w obszarze zasoby geologiczne nie miały charakteru inwestycyjnego, dlatego nie wiązały się z ponoszeniem nakładów finansowych. Prowadzono kontrole realizacji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż.

9) Zasoby przyrodnicze

Ww. obszar został sfinansowany środkami w wysokości ponad 446 tys. zł. Realizowano plany zadań ochronnych obszarów NATURA 2000. Wykonywano nasadzenia drzew i krzewów. Realizowano Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi. Prowadzono działania zgodnie z zapisami Planu Urządzania Lasu. Realizowano stały monitoring środowiska leśnego. Prowadzono działania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody oraz na temat znaczenia i roli lasów.

10) Zagrożenia poważnymi awariami

Na omawiany obszar interwencji przeznaczono ponad 120 tys. zł. Na terenie gminy Cmolas nie ma zlokalizowanych zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz nie wystąpiły w ostatnich latach zdarzenia o znamionach poważnej awarii.

Gmina realizuje najważniejsze i najpilniejsze inwestycje dla jakości środowiska i zdrowia mieszkańców z punktu widzenia potrzeb jednostek samorządu terytorialnego.

Podmioty wyznaczone do realizacji zadań zawartych w Programie pozyskiwały środki finansowe ze źródeł zewnętrznych, takich jak: Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Rządowy Fundusz Polski Ład, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Rządowy Program Odbudowy Zabytków oraz Podkarpacki Program Odnowy Wsi.

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa realizacji Programu na terenie gminy wskazuje m.in. na wzrost:

- Długości gazociągów,
- Wody dostarczonej gospodarstwom domowym,
- Liczby przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych,
- Poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu,

Odnotowano także spadek:

- Powierzchni gruntów leśnych,
- Masy odebranych i zebranych odpadów komunalnych.

W dalszym ciągu konieczne jest inwestowanie w działania z zakresu ochrony środowiska. Opracowując nowy Program zaleca się wyznaczenie celów i zadań, które będą przyczyniać się do dalszej ochrony i sukcesywnej poprawy jakości środowiska, uwzględniając możliwości finansowe i organizacyjne poszczególnych jednostek.

Biorąc pod uwagę zawarte w opracowaniu informacje, wskazujące na liczne podejmowane działania oraz wynikające z nich pozytywne aspekty, realizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cmolas za lata 2023-2024 ocenia się pozytywnie.

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie dróg powiatowych na terenie gminy Cmolas	9
Tabela 2. Dane demograficzne	11
Tabela 3. Liczba ludności Gminy Cmolas w latach 2015-2024.....	12
Tabela 4. Bezrobocie na terenie gminy Cmolas.....	13
Tabela 5. System gazowniczy na terenie gminy Cmolas	14
Tabela 6. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Cmolas w latach 2022 - 2024.....	15
Tabela 7. Charakterystyka systemu kanalizacyjnego na terenie gminy Cmolas	15
Tabela 8. Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze gminy Cmolas	18
Tabela 9. Charakterystyka JCWPd	20
Tabela 10. Charakterystyka GZWP w obrębie gminy Cmolas	21
Tabela 11. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy Cmolas	23
Tabela 12. Użytki ekologiczne na terenie gminy Cmolas.....	24
Tabela 13. Charakterystyka pomnika przyrody znajdującego się na terenie gminy Cmolas	24
Tabela 14. Struktura gruntów leśnych, lasów i terenów zieleni na obszarze gminy Cmolas	25
Tabela 15. Wykaz złóż surowców zlokalizowanych na terenie gminy Cmolas	28
Tabela 16. Struktura użytkowania powierzchni ziemi na terenie gminy Cmolas (stan na 01.01.2025 r.)	29
Tabela 17. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza	31
Tabela 18. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie za 2023 i 2024 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu zawieszonego PM _{2,5})	34
Tabela 19. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie za 2023 i 2024 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	34
Tabela 20. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego dla O ₃ , określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w województwie podkarpackim w 2024 roku	35
Tabela 21. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego dla O ₃ , określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w województwie podkarpackim w 2023 roku	36
Tabela 22. Wyniki pomiaru jakości powietrza na terenie gminy Cmolas w 2023 i 2024 roku.....	37
Tabela 23. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych, w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze” w latach 2023-2024.....	37
Tabela 24. Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej oraz podłączanie budynków indywidualnych do sieci gazowej	38
Tabela 25. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zagrożenia hałasem	43
Tabela 26. Wyniki pomiarów poziomów hałasu kolejowego na terenie miejscowości Cmolas	44
Tabela 27. Budowa, rozbudowa, modernizacja i przebudowa dróg powiatowych w latach 2023-2024.....	46
Tabela 28. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji pola elektromagnetyczne	52
Tabela 29. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gospodarowanie wodami.....	55
Tabela 30. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gospodarka wodno-ściekowa ..	62
Tabela 31. Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na przestrzeni lat 2022-2024	64
Tabela 32. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gleby	66
Tabela 33. Grunty zrekultywowane na terenie gminy	67
Tabela 34. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	69
Tabela 35. Ilość odpadów komunalnych odebranych, zebranych i przekazanych z terenu Gminy Cmolas w latach 2023-2024	70
Tabela 36. Wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Cmolas [kg]	72
Tabela 37. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zasoby geologiczne	75
Tabela 38. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zasoby przyrodnicze	77

Tabela 39. Nasadzenia drzew i krzewów na terenie gminy Cmolas	79
Tabela 40. Cel, kierunki interwencji i zadania w obszarze interwencji zagrożenia poważnymi awariami	83
Tabela 41. Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	85
Tabela 42. Koszty poniesione na realizację Programu Ochrony Środowiska w latach 2023-2024	86
Tabela 43. Wskaźniki monitoringu	88

Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Cmolas w podziale na obręby ewidencyjne.....	7
Rysunek 2. Położenie gminy Cmolas na tle powiatu kolbuszowskiego	7
Rysunek 3. Położenie gminy Cmolas na tle powiatu kolbuszowskiego oraz województwa podkarpackiego	8
Rysunek 4. Położenie gminy Cmolas na tle mezoregionów	9
Rysunek 5. Układ głównych dróg na terenie gminy Cmolas	10
Rysunek 6. Linie kolejowe na terenie gminy Cmolas	11
Rysunek 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	12
Rysunek 8. Linie elektroenergetyczne przebiegające przez gminę Cmolas	14
Rysunek 9. Średnie temperatury i opady występujące na terenie gminy Cmolas	16
Rysunek 10. Średnia temperatura powietrza mierzona w latach 1979-2021 na terenie gminy Cmolas	16
Rysunek 11. Róża wiatrów Gminy Cmolas	17
Rysunek 12. Lokalizacja rzek i wód na terenie gminy Cmolas	18
Rysunek 13. Gmina Cmolas na tle Jednolitych Części Wód Powierzchniowych oraz zlewni JCWP ...	19
Rysunek 14. Gmina Cmolas na tle zlewni JCWPd.....	21
Rysunek 15. Gmina Cmolas na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	23
Rysunek 16. Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Cmolas.....	25
Rysunek 17. Lasy na terenie gminy Cmolas	26
Rysunek 18. Złoża surowców zlokalizowanych na terenie gminy Cmolas.....	27
Rysunek 19. Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie podkarpackim, wykorzystanych w ocenie za rok 2024	33
Rysunek 20. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie podkarpackim w 2024 roku.....	34
Rysunek 20. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie podkarpackim w 2023 roku.....	35
Rysunek 21. Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowych na terenie gminy Cmolas	53